...ИН-БУЛАГАЙ СОВХОЗ ТАРЯА ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ ТҮРҮҮ АРГА ХЭРЭГЛЭНЭ

Трактор, комбайнуудаа түргэн скоростёор ябуулжа, час бүхэндэ нэгэ машинаар 4 га таряа хадаха, 1,5 га баал суглуулха, ком...ар сэхэ хуряаха. Тиигэжэ 7940 га таряа 65 час соо амяарлан хадажа дүүргэхэ. Тэрэнээ 130 час соо суглуулан сохихо. 4119 ...ряае 75 час соо комбайнаар сэхэ хуряаха зорилготой.

...ЭДЭНЭРЭЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛЫЕ ХАА ХААНАГҮЙ ХАЛАН АБАЯ.

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...КСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...94 (10255) | 1963 оной августын 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ГҮРЭНДӨӨ—90 МЯНГАН ЦЕНТНЕР

Кабанскын совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй социалис уялга

Партиин XXII съездын болон КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд—хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхые үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэнэ.

Управлениин колхозууд болон совхозууд энэ жэлдэ газар ашаглалгые нилээд һайжаруулаа, бага ургаса үгэдэг ургамалнууд, элдэб ногоо тарилгые эрид хороогоо. 1963 ондо нёдондонойхитой сасуулбал, ороолото болон бобово ургамалнуудай тарилгые 3400 гектараар үргэдхэһэн байна. Горох тарилга 3800 гектараар ехэ болоо. Мүнөө колхозууд болон совхозуудаймнай полинууд дээгүүр яһала һайн ургаса эдеэшэжэ байна. Таряа хуряалга эхилхэ саг бүри ойртоо. Тиимэһээ колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэд таряа хуряалгадаа эршэ ехэтэйгээр бэлдэжэ байна. Кубаниин болон манай республикын Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин таряашадай патриотическа үүсхэл дэмжэн, управлениимнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ ургасаһаа гүрэндөө энэ жэлдэ 90 мянган центнер ороото худалдаха гэжэ шиидэбэ. Энэмнай түсэбөөр хараалагдаһанһаа 26,5 мянган центнерээр ехэ болоно. Тэрэ тоодо Шергинскэ совхоз 24 мянга, Байгалай совхоз 19 мянга, Кабанскын совхоз 18 мянга, Ойморой совхоз 12 мянга, «Прибайкалец» колхоз 7 мянга, «Заветы Ильича» колхоз 5 мянга, «Путь к коммунизму» колхоз 5 мянган центнер худалдахань.

Энэ өөһэдымнай абаһан уялга хадаа тон харюусалгатай хэрэг болоно гэжэ манай Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд болон хүдөө ажахын бусад бүхы ажалшад бүгэдэндөө мэдэрнэ. Тиимэһээ ургасаяа тон богонихон болзор соо, гээлтэ үрилтэгүйгөөр хуряахын, гүрэндөө 90 мянган центнер ороото таряа худалдаха гэһэн социалис уялгаяа бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнахагүйбди. Энэ хадаа манай орон дотор коммунизм байгуулгын хэрэгтэ бидэнэй оруулха хубита болоно.

Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхозууд болон совхозуудай коллективүүдэй даабаряар тус уялгада гараа табигшад:

В. Титов — үйлэдбэриин управлениин начальник, **Н. Шелковников** — үйлэдбэриин хүдөөгэй парткомой секретариин орлогшо, **С. Хомосов** — аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ, **П. Угрюмов** — управлениин комсомолой комитедэй секретарь, **Н. Медведев** — Шергинскэ совхозой директор, **Е. Ненашев** — совхозой парткомой секретарь, **Л. Петинов** — Байгалай совхозой директор, **М. Жарников** — совхозой парткомой секретарь, **А. Хмелев** — Кабанскын совхозой директор, **Б. Стрекаловский** — совхозой парткомой секретарь, **А. Зайцев**—Ойморой совхозой директор, **В. Глушков** — совхозой парткомой секретарь, **А. Шапов** — «Прибайкалец» колхозой түрүүлэгшэ, **И. Затеев** — колхозой парткомой секретарь. **И. Насников**—«Заветы Ильича» колхозой түрүүлэгшэ, **П. Падерин** — колхозой парткомой секретарь, **Г. Елизов** — «Путь к коммунизму» колхозой түрүүлэгшэ, **М. Олейников** — колхозой парткомой секретарь.

РЕСПУБЛИКЫН ЖОЛООШОДОЙ ХҮНДЭТЭ УЯЛГА

...икын колхоз, совхо...линууд дээрэ таряа ху...хилаа. Гэнтэ халуун ...й болоһон дээрэһээ ...ургамалнууд бүри түр...еэшэжэ байна. Тиимэ ...роо республикамнай ...ряа тушааха харюусал...гаяа дүүргэжэ эхил...э. 8 миллион 500 мян... ороото тараян, гол тү...сэ, гүрэндэ тушаагдаха ...уряад ороной колхоз, ...эды шэнээн хэмжээ... гүрэндэ урда тээнь ...е тушаагаагүй юм. Ав...тын туһаламжаар бо...олзор соо дүүргэгдэхэ ...а ехэ хүдэлмэри энээ...заарлагданагүй. Хоёр ...шахуу тонно силос да...а ехэ хэмжээнэй овощ ...таабха шэрэхэ, хэдэн ...комбайн болон трактор... горючяар һаадгүйгөөр ...эрэгтэй байна бшуу... гүрэндэ худалдаха тү...эхын түлөө шанга тэм...жэ байна. Эндэ мүн ...орт хэрэгтэй. Полевой ...дэ автотранспортын ...эрэгтэй байгаа һаань, ...машинанууд промыш...бараа болон эдеэ хоо...нүүдые хүдөөгэй мага... мүн полевой стануудта ...зэргэтэй болоно.

...жолоошод, тэрэ тоодо ...й автомобильна ажа... жолоошод, энэ ... колхоз, совхозуу...евой хүдэлмэридэ ха...н, хамагай түрүүндэ ...эхэ байна. Жолоошо...бариһаа, тэдэнэй ушар ...ар мэдэлгэһээ, өөрын...е нарэтэй солотойгоор ...эрмэлзэлгэһээ хүдөө ...хүдэлмэрилэгшэдэй со...ялгануудаа дүүргэлгэ, ...ряа тушааха, худалда...эй дүүргэлтэ нилээд ...дыдаха гэжэ сэхэ хэлэ...н.

...орон дотор ямаршье ...й хүндэтэй байдаг шэн...шын мэргэжэл мүн лэ ...юм. Байгал шадарай эр...да энэ хадаа бүришье ... хүнгэхэн бэшэ мэргэ...о. Ужам ехэ дайдатай ...амнай өөһэдынгөө жо... омогорхохо эрхэтэй. ...ын эгээн холын нюта...үхы республикые ниис...лэл Улаан-Үдэтэйнь һүни үдэргүй, халуун хүйтэншье үенүүдтэ жолоошод холбодог байна. Буряад ороной жолоошодой эрэлхэг зоригтой, баатар хүсэтэй, угаа һубэлгэн хүнүүд байһан тухай арад зоной дунда үльгэр домогууд үнинэй зохёогдонхой.

һаяхан коммунис ажалай ударник Сергей Ильич Хлебодаров 1268-дахи автоколонныи составта орожо, Бэшүүрэй совхоздо хүдэлхэеэ ошоо. Энэ жолоошон «Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор шагнагданхай. Мэргэжэлтэй, дүршэл ехэтэй энэ жолоошон Буряадай автотрестдэ арбан жэл соо хүдэлхэдөө, республикын бүхы шахуу харгынуудаар ябаһан, олон мянган тонно ашаа шэрэһэн байха юм. Иимэ хүн Буряад ороной таряашадай найдабариие лаб харюулжа шадаха. Олон мянган иимэ хүнүүд манайда биид!

Колхоз, совхозуудта сэхэ хүдэлжэ байдаг жолоошод мүн лэ олон. Республикын бүхы жолоошод шэнгеэр тэдэнэй хэжэ байһан һайн һайхан ажал алдаршаха ёһоороол алдаршанхай. Колхоз, совхозуудай жолоошо — эсэхэ сусахаяа мэдэнгүйгөөр ажалладаг, амар һуудаггүй хүнүүд гээшэ.

Охин-Булагай совхозой жолоошон Абакум Иванович Алексеев «ГАЗ-51» машинаяа таба үлүүтэй жэлэй турша соо жолоодожо ябана. Имагтал горючи химгадажа алмаһан мүнгөөрнь томо ашаанай машина худалдан абажа болохо байна бшуу. Тэрэнэй «Газик» жолоошын гэмээр хэзээдэшье миин зогсодоггүй. Хүдэлмэриин халуун үедэ Абакум Иванович һүни үдэрые мэдэнгүйгөөр, сагай уларилые хэрэгсээнгүйгөөр ажалладаг. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой жолоошод нёдондо хэдэн олон мянган центнер ороото таряа зөөжэ, гүрэндэ тушааһан байха юм. Эдэнэй дунда бүхэриг бэрхэ жолоошод Николай Евстегнеевич Олейников, Михаил Михайлович Варфоломеев бии. Эгээн лэ эрхим хүдэлмэрилэгшэд байһан дээрэһээнь тэдэниие колхоз ехээр хүндэлдэг. Манай колхоз, совхозуудта иимэ жолоошод үсөөн бэшэ юм. Жолоошодой диилэнхи олонхинь иимэ хүнүүд болоно.

Жолоошод тухай оролдолго гаргаха, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, магтан һайшаажа, тэдэниие урмашуулха гээшэ колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй, партийна комитедүүдэй, колхоз, совхозуудай эхин парторганизацинуудай болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй уялга болоно. Жолоошодой дунда үшөөл дайралдадаг хобдог хомхойшуулда, колхозой таряа хулгайлагшадта, тэрэшэлэн өөһэдтэнь даалгагдаһан техникэдэ хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүдтэ эсэргүүгээр жолоошодые өөһэдыень эмхидхэн жагсааха хэрэгтэй. Жолоошодой дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ һуларшагүй анхарал хандуулха шухала!

Ургаса хуряалгын үедэ жолоошын хүдэлмэри илангаяа хүшэр, харюусалгатай байдаг. Колхоз, совхозуудта, мүн таряа тушаажа абадаг пунктнуудта жолоошодой эдеэ хоол һайнаар эмхидхэхэ, шанга ажалайнгаа һүүлээр тэдэнэй амарха таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо гээшэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха ябадалда угаа ехэ удха шанартай. Жолоошодой ажал һайнаар эмхидхэхэ шухала. Машинануудые хооһоор гүйлгэхэ, ашаалга, буулгалгын үедэ тэдэниие удаанаар бариха ябадал гаргажа болохогүй. Машинануудые техническэ талаар хангалгые һайнаар табиха, таряа зөөхэдөө автопоезднуудые хэрэглэхэ, кузовуудыень үндэр болгохо гээшэ автомобильна транспортые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха зайлашагүй шухала нүхэсэл болоно.

Зүүн-Сибириин совнархозой 1-дэхи автотранспортна конторын жолоошод Краснодарска автомобильна транспортын управлениин авто-ажахынуудай хандалгые эдэбхитэйгээр дэмжээд, Буряад ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэбди гэжэ үгэеэ үгөө. Буряадай автотрестын Хяагтын автотранспортна конторын коллектив краснодарайхидай уряае мүн лэ дэмжээ. Хяагтынхид тодорхой социалис уялгануудые абаа. Эндэ автотранспортые хангаха ябадал нютаг нютагуудта эмхидхэгдэнхэй, автомашинануудые поли дээрэнь заһабарилхын тулада агрегадуудай болон запасной частьнуудай фонд байгуулагданхай.

«Бүхы ороото таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, түргэнөөр зөөхэ!» гэһэн уряатайгаар республикын жолоошод хүндэтэ, харюусалгатай хүдэлмэреэ эдэ үдэрнүүдтэ эхилхэнь. Тэдэнэртэ, манай алдарта ажалшадта, һайн амжалта туйлахыень хүсэе!

Нёдондонойнгоо алдууе дабтана

Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудта ниитын малда тэжээл бэлэдхэжэ эхилһээр һараһаа үлүү боложо байна. Энэмнай тиимэшье богонихон саг бэшэл даа. Энэ хугасаа соо ехэхэн юумэ хэжэ боломоор. Гэбэшье эндэ үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхын талаар мүртэй юумэ хэгдээгүй. Августын 10-най мэдээгээр тус управлениин бүхы ажахынуудта оройдоол 19.273 центнер үбһэ, 145.655 центнер силос бэлэдхэгдээ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо үбһэн 20819 центнерээр, силос 67345 центнерээр бага бэлэдхэгдээ. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбынь 33,3 процент, силос даралга 17 процент дүүргэгдэһэн байна.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын иимэ хайхарамжагүй байдалые сагааруулха хүндэтэ шалтагаан эндэ бии гү?

Үгы. Харин тус управлениин бүхы ажахынууд нёдондонойхидо орходоо үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ дүүрэн арга боломжотой. Колхоз, совхозууд энэ жэл шэнэ трактор болон бусад олон оньһото түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаа. Мүн механизаторнуудшье олоор нэмээ.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин хайша хэрэгээр ябуулагдажа байһан гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, эндэ олонхи колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд «сагай уларилай муу дээрэһээ энэмнай унжагайрна» гэхэ мэтын олон табан юумэ тоолодог. Гэхэ зуура имагтал эдэ ажахынуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри һула, ажалһаа хожомдохо, заримдаа ажалдаа огто гарадагшьегүй хүнүүд олон.

Илангаяа Ойморой, Щергинскэ совхозуудта, «Прибайкалец», «Путь к коммунизму» колхозуудта тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри бүришье муугаар ябуулагдажа байнхай. Эндэ мүнөө үбһэ хуряаха түсэб оройдоо 21—28 процент, силос даралга 20—22 процент дүүргэгдэнхэй.

Эндэхи ниитын малай нёдондоной үбэлжэлгэ үбһэ тэжээл бага байһан дээрэһээ ехэ хүндэшэг байдалда үнгэрһэн юм. Энэнь үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулха талаар колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ һургаал болоогүй гээшэ ха.

А. Бусурманов.

МЕХАНИЗАТОРНУУДНАЙ ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭ

БҮХЫ УРГАСАЯА богони болзорто, эрхим шанартайгаар хуряажа, Эхэ ороندоо элбэг ехэ таряа худалдаха гэһэн Краснодарска хизаарай ажалшадай, мүн республикымнай Мухар-Шэбэрэй таряашадай үүсхэл уряа манай совхозой механизаторнуудай зүрхэ сэдьхэлдэ эршэ зоригой ошо бадаруулаа.

Байгша ондо совхоз таряа хуряалгадаа муу бэшээр бэлдээ. Нэн түрүүн машина техникээ хаһа сагтань заһабарилжа, бэлэн болгоод, хадалга, хуряалга дээрэ хүдэлхэ агрегадуудые дүршэлтэй бэрхэ механизаторнуудаар бүридхөөбди.

Энэ жэлдэ бүхы 12 мянга гаран га таряанайнгаа 9830 гаран гектарынь амяарлан хадажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха байнабди. Үсөөхэн хоног соо гүрэндөө 24,2 мянга шахуу центнер гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанһаа 8 мянга гаран центнерээр ехэ таряа худалдаха зорилго табигдана. Тиимэһээ комбайн, лафетнэ жаткануудаар болон бусад машинааршье хэхэ хүдэлмэриин хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ болоһониие хараада абажа, хуряалгын үедэ бүхы агрегадууд, автомашинануудые үдэр һүнигүй, 2 халаанда хүдэлгэхэ гэжэ шиидээбди. Мүнөө механизатор мэргэжэлтэй аад, ондоо ажалда хүдэлжэ байһан хүнүүдээ хуу суглуулжа, комбайн, лафетнэ жаткануудта һуулгаабди.

Энээнэй ашаар ургаса амяарлан хадахаар таарулагдаһан комбайнууд, мүн жаткануудай хамта 20 агрегат таряа баал болгохо юм. Хадаһан таряае мүн лэ суглуулжа сохихо 26 комбайн бэлэн болонхой. Гадна механизаторнуудай ехэнхи ургасаяа унагаажа дүүргээд байхадаа, сүлөө гараһан «СК-3» комбайнуудтаа подборщик табижа, баал суглуулан сохихо байна.

Тиигэжэ машина техникээ түрүүшын үдэрһөө хоёр халаанда бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, **бүхы тарягаа 12 хүдэлмэриин үдэртэ хүлһөөнь буулгаад, 15 үдэр соо баалаа суглуулжа сохихобди.** Түбхын түрүүндэ агрегадуудые нэгэ газарта олоор табяад, бүлэг бүлэгөөрнь хүдэлгэхэбди. Юуб гэхэдэ, илангаяа хуряалгын үедэ комбайнуудые нэгэ газар олоор хүдэлгэхэдэ ороо-һыень зөөхэдэ машина үсөөн хэрэгтэй болохо, мүн агрегадуудай ажалайньшье бүтээсэ нилээд ехэ болохо, трактор, комбайнда техническэ харууһа хэхэ, заһабарилхадашье һураггүй һайн байха юм.

Тарянда орохынгоо урда бүхы механизаторнуудай сугларжа, ургасаяа хайшан гээд богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряахаб гэжэ зүбшөө, тодорхой хараа түсэб табяа. Тэдэнэй олонхинь дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, бэе бэеэ социалис мүрысөөндэ уряа.

—Би өөрынгөө «СК-3» комбайнаар 500 га таряа амяарлан хадаха, хуряахаб,—гэжэ нэгэдэхи отделениин дүршэлтэй механизатор Анатолий Рябкинай хэлэхэдэ, нүгөөдэ комбайнер Михаил Мелентьев һууриһаа бодоод:

— Ургаса хуряалгын үедэ өөрынгөө халаан соо комбайнаараа 550 га хадахаб. Тиигээд нүхэр Рябкиниие мүрысөөндэ уриинаб.

Гурбадахи отделениин механизатор Александр Шакиров «ЖР-4,9» жаткаар 700 га таряа баал болгохоб гэбэ.

Хуряалгада хүдэлһэн механизаторнуудта үгтэхэ ажалай, урмашуулгын түлөөһэнэй гурим баталагдаа.

Мүнөө совхозой 3 отделенидэ ургаса хуряалга түлэг эхилбэ. Эндэ түрүүшын үдэрһөө «СК-3» түхэлэй 5 комбайн, «ЖР-4,9», «ЖБ-4,6» түхэлэй 6 жаткануу нэгэшье һаадгүй хүдэлжэ, хоёр үдэр соо 200 га үндэр газарай эдеэшэһэн таряа баал болгоо.

В. Шубин,
Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Пограничнэ совхозой главна агроном.

Охин-Булагай совхозой түрүү механизатор Г. М. Асеев (зуун гарһаа) «ЖБ-4,6» жаткаар түрүүшын хоёр үдэртэ 100 га таряа хадаба.
Н. Осетровой фото.

...ликын колхоз, совхозуудта үбһэ сабшалга, ...лэлгын, силос даралгын, таряа хуряалгын ябаса тухай

1963 оной августын 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

...ин ...нүүд	Сабшагдаһан газар	һуриилэгдэһэн үбһэн	Даралгдаһан силос	Тарянай хадагдаһаниинь	Хадагдаһанһаа сөхигдоһониинь
...ай	48	43	7,9	3,6	9,9
	51	33	7,9	5,4	12,7
...н	74	67	25,2	0,3	—
	51	37	2,8	0,6	—
...эбэрэй	64	67	3,2	1,7	25,8
	61	38	20.5	4,1	—
...ын	58	34	4,0	0,6	8,5
	49	29	17,1	0,9	7,0
... аймаг	49	36	—	—	—

...и арадта халуун ...маршалга

...С. Хрущев, Л. И. Брежн... Арадай-Демократическа ...н хүтэлбэрилэгшэд нү...р Сендэ, Цой Ен Гендэ ...н телеграмма эльгээжэ, ...а һайндэртэйнь—Корейе ...ин сүлөөлһөөр 18 жэлэй ...рамдуулан, Корейн арад... амаршалга хүргөө.

...ка соо иигэжэ хэлэгдэ...э Союзай болон КНДР-эй ...хоорондо бата бэхи хани ...ха дүүгэй харилсаа хол...хой. Тэдэнь марксизм-..., пролетарска интерна...и гол ёһонуудта үндэ...

...с байгуулалтадаа. Урда ...США-гай сэрэгүүдые гар...кратическа ёһоор ороноо ...нэгэдүүлхын түлөө үнэн ...дээ шэнэ амжалтануудые ... Корейдэхи аха дүүнэр... Союзай ажалшад үнэн ...хүсэнэ.

(ТАСС).

„Болгари социализм байгуулна" гэһэн выставкэ нээгдэбэ

Болгариин Арадай Республикын национальна выставкэ августын 15-да Москвагай «Сокольники» гэжэ Культурын болон амаралтын парк соо баярай оршон байдалда нээгдээ.

Выставкые нээлгын болоходо ажалшадай, ниитын организацинуудай олон тоото түлөөлэгшэд, наука болон соёл культурын ажал ябуулагшад суглараа.

Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, Болгариин Арадай Республикын правительственна делегациин гэшүүд выставкэдэ ерээ.

Выставкэ нээлгын баярай ёһолол дээрэ БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Д. Ф. Устинов үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Түүхын институтда научна сесси болобо

МОСКВА, августын 15. (**ТАСС-ай корр.**). РСДРП-гэй II съездын түүхэтэ удха шанарта зорюулагдажа, мүнөөдэр СССР-эй Наукануудай академиин түүхын институтда научна сесси болобо.

Шэнэ түхэлэй партиие агуу ехэ В. И. Ленинэй байгуулһан тухай КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай директорэй орлогшо, түүхын наукануудай доктор Д. М. Кукин элидхэл хээ. РСДРП-гэй хоёрдохи съездын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанарые тэрэ өөрынгөө элидхэл соо онсолон тэмдэглээ.

һайшаалтай үүсхэл

1963 оной августын 14-нэй үдэр Охин-Булагай совхозой түб тосхондо үни холын үзэгдөөгүй ехэ хүлгөөтэй, хэдэн арбаад хүнгэн автомашинанууд һүндэлдэнэ.

Энэ үдэр Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд, механигууд, зарим комбайнернууд эндэ сугларжа, хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой бюрогой заседанида хабаадажа, таряагаа 16 үдэртэ хуряажа абахаар шиидэһэн Охин-Булагай совхозой механизаторнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсаба.

Хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой заседани дээрэ тус совхозой главна агроном А. Я. Фомин, совхозой главна инженер Г. И. Пономарев, совхозой түсэблэгшэ-экономист М. И. Петров, совхозой парткомой секретарь Ф. Е. Ефимов, Ставрополиин хизаарай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механик И. Е. Колесников, мүн энэ хизаарай «Медвежинский» совхозой комбайнер В. С. Сазанов, Мухар-Шэбэрэй «Заганский» колхозой түрүүлэгшэ Г. М. Конев болон бусад үгэ хэлэжэ, дүй дүршэлөө андалдаһан, хайшан гээл һаа таряагаа түргэнөөр, һайн шанартайгаар хуряахаб гэжэ үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэһэн байха юм.

Ставрополиин механизаторнуудай жэшээгээр таряагаа богони болзорто хуряажа абахаар шиидэһэн Охин-булагай совхозой ургаса хуряалгын түсэбые хүдөөгэй парткомой бюро һайшаажа, энэ арга дүршэлые управлениин бүхы ажахынуудта хэрэглэхын тула хоёр үдэрэй болзорто ажалай эмхидхэлые хаа хаанагүй шэнэдхэн хубилгаха эрилтэ табяа. Парткомой бюрогой заседаниин һүүлээр тэндэ хабаадагшад бултадаа совхозой поли дээрэ гаража, таряа хуряалгын шэнэ арга дүршэлтэй танилсаһан, ойлгоогүй юумэеэ һуража абаһан байна.

ЭДЭНЭРЭЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ ТУХАЙ 2-дохи ХУУДАҺАНДА УНШАГТЫ.

16 үдэр соо — 12060 га

Охин-Булагай совхозой механизаторнууд ставрополиинхидай жэшээгээр таряагаа амяарлан хадажа захалба. Энэнь дээдэхи зурагууд дээрэ харуулагдана.

I. Нүхэдэй туһаламжа

Хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой бюро дээрэ үгэ хэлэгшэдэй мэдээсэлые шагнаад, совхозой мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдөөд, поли дээгүүрнь ябажа хараад байхада Охин-Булагай совхозой механизаторнууд хайшан гээд, ямар аргаар таряагаа иимэ түргэнөөр хуряахань гээшэб гэжэ элиржэ үгэнэ.

Нэн түрүүн совхозой хүтэлбэрилэгшэд, механизаторнууд Ставрополиин хизаарһаа ерэжэ, ажал хэрэгтэнь бодото туһаламжа хүргэһэн механизаторнууд нүхэд Колесников, Сазанов гэгшэдтэ ехэ баяр хүргэнэ. Эдэ механизаторнууд хуряалгын түсэб табихадань, ажалаа эмхидхэхэдэнь ехээр туһалаа.

— Нёдондо бидэнэр Страврополиин хизаарайхидай үүсэхэл дэмжэхэмнай гээд, нэгэ газарта 20 гаран жатка, комбайнуудые табижа хадаһан байгаабди. Тэрэнһээмнай биратай үрэ гараагүй һэн. Комбайн, жаткануудаа иишэ тиишэнь гүйлгэһөөр байтарнай ехэхэн саг мнии алдагдаа. Харин мүнөө Ставрополиин механизаторнууд манда ерэжэ харуулхадаа, тад ондоогоор зааба. Нэгэ газарта тиимэ олоор хүдэлгэжэ болохогүй байнаа, гэжэ совхозой агроном нүхэр Фомин хөөрэбэ.

— Манай колхозой механизаторнууд трактор, жаткануудаа түргэн скорость дээрэ үдэр, һүнигүй ябуулжа, таряагаа амяарлан хуряаһанай ашаар энэ жэлдэ хүдэлмэриин час бүхэндэ тунда зэргээр 4,7 гектар таряа хадаһан, комбайн бүхэнөөр 2 га суглуулан сохиһон байна,— гэжэ Страврополиин механизатор нүхэр Колесников мэдүүлбэ. —Манайхид таряа хададаг агрегат бүхэндэ 3 хүниие табидаг заншалтай. Жэшээнь, «ЖР-4,9» жаткада 2 хүнэй хүдэлжэ байхада, гурбадахинь амардаг. Тиигэжэ жатка сүүдхэлээ 23 час соо хүдэлгэдэг, хүнүүдынь ээлжээгээр амардаг. Үглөөгүүр, үдэшэлэн халаанай һэлгэлдэхэдэ 30—30 минутын туршада заправка, техническэ харууһа хэгдэнэ. Хуряалга дээрэ техникээ түргэн скоростёор хүдэлгэхын тула газараа жэгдээр, һайнаар элдүүрилхэ шухала гэбэ.

— Танай тэндэ тала газар хадаа ажаллахада бараг ааб даа,— гээд хэншьеб дуугарба.

— Тэрэшье тэрэ. Теэд манай механизаторнууд бултадаа хээрынгээ байрада байжа, нэгэшье таһалгаряагүй ажалладаг. Харин танай эндэхи олохон механизаторнууд гэртээ, зөөлэн дэбдихэр дээрээ унтаха ехэл дуратай нууд байна лаа,—гээд харюусаба.

—Отделениимнай механизаторнууд 2900 гектар таряагаа 20 жатка, комбайнуудаар 46 часай туршада хадажа абаад, тэрэнээ 11 комбайнаар 10 үдэр соо суглуулан сохиһон байна,— гэжэ Ставрополиин «Медвежинский» совхозой комбайнер нүхэр Сазанов хэлэбэ.—Һүниин сагта ахалагша комбайнернууд ажалладаг. Механизаторнуудай хэһэн хүдэлмэриие үдэр бүхэндэ согсолжо, түрүүшүүлдэ шан, Улаан туг барюулдаг.

Поли дээрэ хуряалгын ябаса, шанар хаража байха зуураа, нүхэр Сазанов иимэ ажаглалта хэбэ:

—Таряае 12-13 сантиметр үндэрөөр хадахада баал зохидоор хэбтэдэг. Хэрбээ тэрэнһээ набтараар гү, али үндэрөөр хадабал, баал газарта няалдахаяа һанадаг.

Айлнадайнгаа эдэ болон бусад ажаглалтануудые, дүй дүршэлые хэрэглэжэ, нютагайнгаа онсо өөрсэ илгаае хараадаа абажа, Охин-Булагай совхозой механизаторнууд хуряалгынгаа түсэб зохёоһон, ажалай эмхидхэл, түлбэри гуримнуулһан байха юм.

II. Техникээ һаадгүйгөөр хүдэлгэхын түлөө

Таряагаа түргэнөөр, һайн шанартайгаар хуряажа абахын тула трактор, комбайнуудаа хурдан скоростёор ябуулха эрилтэ табигдана. Энэ үшарта бүхы машинануудаа жэгдэ һайнаар хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

Эбдэрһэн трактор, жатка, комбайнуудые саг дарыдань заһахаар хуряалгын звено бүхэндэ түсхай түхеэрэлгэтэй автомашина даалгагдана. Тэрэ автомашинаар совхозой нэгэ механик ябалсаха юм. Тиимэ болохолоороо 7 звенодо 7 автомашина үгтэжэ, 7 механик даалгагдаа гээшэ.

Техническэ туһаламжа үгэхэ автомашинын, механигай хэрэгтэй болобол, үдэртөө улаан бүд һэбижэ, һүниндөө 3 дахин трактораар хуугайлжа мэдээ хүргэлсэнэ. Юуб гэхэдэ, загуунай нэгэ үзүүртэ машинын эбдэршэбэл, тэрэниие дуулгахын тула шилээд саг үнгэршэхэ ха юм.

Гадна машинануудта хэрэгтэй болохо элдэб частьнуудые бэлэн болгожо байха уялгатай 12 хүдэлмэришэн ээлжээгээр МТМ-дэ түхэреэн сүүдхэ соо ажаллана.

Звенонуудта табигдаһан механигууд халаанай һэлгэлдэхэдэ заатагүй байлсадаг, звеногой машинануудай хүдэлсын талаар харюусалгатай байна.

Халаанай һэлгэлдэхэ, машинын хойноһоо техническэ харууһа хэхэ хүдэлмэриие түргэдхэхэ зорилгоор агрегатай механизаторнуудай хэхэ ажал илгаруулагданхай. Жэшээнь, жаткын машинист хедер, полотно шалгаха, нүгөөдэнь мөөрнүүдые, гурбадахинь карданна холбоое тоһодохо, тааруулха уялгатай.

III. Ажалай эмхидхэл

Совхоз энэ жэлдэ бүхыдөө 12060 гектар таряа хуряаха. Энэ хүдэлмэри хэхын тула совхоз дотор 7 звено эмхидхэгдээд, 22 «С-6», 22 «СК-3» комбайн, 18 жатка (тэрэ тоодо «ЖБ-4,6»—10, лафетнэ 6, «ЖБА-3,5»—2) заһабарилагдажа, бэлэн болгогдонхой.

7940 га таряа амяарлан хадахын тула 18 жатка, хадалгада тааруулагдаһан 9 «С-6» комбайн, «С-6» комбайнай хедерые «СК-3» комбайнда тааруулһан 3 агрегат хэрэглэгдэхэ. Хамтадаа 30 агрегадаар 3,5 үдэрэй туршада таряан хадагдаха ушартай.

Таряанай эдеэшэһэниие харалсажа, звено бүхэндэ хадалгын болзор тодорхойлогдонхой. 4-дэхи, 5-дахи, 6-дахи звенонууд хадалгаяа августын 14-дэ эхилээд, 17-до дүүргэхэ ёһотой. 7-дохи звено—17, гурбадахи —18-да эхилхээр хараалагдаа. Звено бүхэндэ 2—3 жатка, 5—7 комбайн даалгагдажа үгтөө.

Хуряалга дээрэ бүхыдөө 218 механизаторнууд ажаллажа эхилбэ. «СК-3» комбайнуудта 2—2 комбайнер, «С-6» комбайнда 6 хүн, тэрэ тоодо комбайнер, туһалагшань, һолоомо суглуулгада 4 хүн табигданхай. «ЖБ-4,6» жаткада —2 механизатор, «ЖР-4,9» жаткада —4 механизатор (2 тракторист, 2 машинист) хүдэлнэ.

Тиигэжэ таряа хадалгада ябаһан агрегадууд сүүдхэдэ 20 час соо хүдэлнэ. Үглөөнэй 6 часһаа, үдэшын —18 часһаа 1 час хахадай туршада халаанууд һэлгэлдэнэ, машинын хойноһоо харууһа хэгдэнэ. Үдэрэй 12 час 30, һүниин 1 час 30 минутада 30—30 минутын болзорто машинаяа байлгажа, механизаторнууд эдеэлнэ.

Хадагдаһан таряа суглуулха. сэхэ хуряаха хүдэлмэридэ ябаһан агрегадууд сүүдхэдэ 16 час ажаллахаар үдэрэй гурим баталагданхай. Үдэрэй 12 часта, үдэшын 17 час 30 минутада механизаторнууд эдеэлхэ ушартай. Эдэ агрегадууд һүниин 23 час болотор хүдэлөөд, зогсоогдохоор хараалагдана.

Таряа хадалгада табигдаһан агрегадай тус бүридэ 264 гектар хүртэнэ. Звено бүхэн даабаряа дүүргээд байбал, хадалгаяа дунда зэргээр 3,5 үдэртэ дүүргэхэ болоно. Совхоз дотор таряа амяарлан хадалга августын 14-һөө 21 хүрэтэр дүүрэхэ ушартай.

Баал суглуулан сохихо хүдэлмэридэ ябаһан агрегат бүхэндэ 185 га хүртэнэ гэхэ гү, али дунда зэргээр энэ хүдэлмэри 8 үдэртэ дүүргэгдэхээр хараалагдана. Тиигэжэ августын 17-һоо 29 хүртэр хадагдаһан таряан суглуулагдан сохигдохо зэргэтэй.

Комбайнаар сэхэ хуряалга августын 23-һаа эхилхээр багсаагдана. Хуряалгын агрегат бүхэндэ 96 га хүртэнэ. Энээниие агрегат бүхэн 4,5 үдэртэ хэжэ дүүргэхэ аргатай.

Хуряалгын агрегат бүхэнэй час соо хэхэ хүдэлмэриие тооложо гаргахада иимэ болоно. Таряа хадалгын агрегат бүхэн час соо 3,8 га, баал суглуулгада—1,4 га, комбайнаар сэхэ хадалгада 1,35 га хүргэнэ.

Ставрополиинхид загуун гаргаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Тэдэнэрэй жэшээгээр Охин-Булагай совхозой механизаторнууд урдань таряа амяарлан хуряахадаа полиие тойрон хададаг байбал, мүнөө полиие ута гонзологоор, 18—30 гектараар хубаажа, загуунай хоёр ута талыень лэ хадажа, баал болгоно. Энэнь баал суглуулан сохиходо һайн, ургасын гээлгэ орой усадхагдана бшуу.

Поли дээрэ оножо харахада, эсхэгдэһэн загуун бүхэнэй захада модон зоогдожо, хабтагай дээрэ тус участогай ехэ баганъ тодорхойлогдонхой. Жэшээнь, нэгэ тиимэ хабтагай дээрэ иигэжэ бэшээтэй: **И. М. Асеевэй агрегат хадаха. Бүхыдөө 18 га, нэгэ тойроод ерэхэдээ 1,46 га сабшаха, 21 минута саг хэрэгтэй.**

Энэ юугээрээ һайн бэ гэхэлэ,—тракторист, комбайнер, машинист бүхэн хэды саг соо, хэды шэнээн га хадаһан, хуряаһан тухайгаа мэдэжэ байха болоно бшуу. Нүгөө талаараа хэн механизатор, хаана таряа амяарлан хадааб гэжэ мэдэхэдэ зохид боложо үгэнэ. Таряа амяарлан хадаһан лэ механизатор тэрэнээ өөрөө суглуулан сохихо уялгатай. Энэ үшарта механизаторнууд баал һайнаар хэхэ гэжэ оролдохо болоно бшуу.

IV. Ажалай түлөөһэн

Таряа хуряалга дээрэ хүдэлхэ хүнүүдэй ажалай нормо, тэрэнэй түлөөһэ тодорхойлходоо гол түлэб совхозуудта гуримшаһан түлбэри баримталһан байха юм. Тиихэдээ богони болзорто ехэ хүдэлмэри һайн шанартайгаар хэһэн механизаторнуудые урмашуулха хэрэгтэ анхарал табигдаа.

Мүн звено бүхэнэй полиин шорууе, даалгагдаһан техникын шанарые харалсажа, үдэр үдэрэй нормо тогтоогдоһон байна. Жэшээнь, «ЖБ-4,9» жаткаар 1, 2, 4, 5, 6-дахи звенонуудта халаанай нормо 16,4 га байбал, 3-дахи, 7-дохи звенонуудта —14 га тогтоогдонхой. Мүн хэды шэнээн тоһо, горючи галдагдахаб гэжэ бэшээтэй.

Ургаса хуряалгын түрүүшын 15 үдэртэ нормоёо дүүргээд ябаһан механизаторнуудай ажалай түлөөһэн иимээр нэмээгдэхэ гэбэл: трактористнууд болон комбайнернуудта 50 процент, бусад хүдэлмэришэдтэ 30 процент нэмээгдэнэ. Жэшээнь, жаткаар таряа хадаха халаанай даабаряа дүүргэһэн тракторист, комбайнер, машинист 5 түхэриг 64 мүнгэ абаха байбал, тэрэнь хуряалгын түрүүшын 15 үдэрэй туршада 7 түхэриг 99 мүнгэ болохо байна. Хэрбээ халаанай даабари дүүргээгүй байгаа һаа, нэмэлтэ түлбэридэ хүртэхэгүй ушартай. «С-6» комбайнаар баал суглуулан сохиходоо нормоёо дүүргээд байбал, үдэртөө комбайнер 7 түхэриг 80 мүнгэ абахын орондо 11 түхэриг 05 мүнгэ абаха болоно бшуу.

Гадна һайнаар хүдэлһэн трактористнууд болон комбайнернуудта зарим мүнгэнэйнь орондо 400 килограмм, штурвалда ябагшада 240 килограмм, һолоомо суглуулдаг тэргэ дээрэ ажалладаг хүндэ 180 килограмм хүрэтэр таряа үгэхөөр тогтоогдонхой.

Хэрбээ механизаторнуудай муу шанартайгаар ажаллабал, түлөөһэнь 30 процент хүрэтэр хороогдохо.

Ехэ түлбэри үгтэхэ 15 хоногынь эндэ августын 15-һаа 30 хүрэтэр гэжэ хэлсэгдээ.

Эдэ бүгэдэһөө гадна социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан механизаторнуудта улаан вымпел барюулагдаха, шан үгтэхэ юм.

Хээрэ хүдэлжэ ябаһан механизаторнуудта халуун эдеэн сүүдхэдээ 3 дахин поли дээрэ абаашагдажа үгтэнэ.

Тиимэһээ энэ совхозой механизаторнуудта бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга гүйсэд олгогдонхой.

Ажалай нормо, түлөөһэн тухай механизатор бүхэн ойлгожо абанхай. Энэнь звено бүхэнэй ургаса хуряалгын түсэб дотор бэшэгдэнхэй.

V. Механизаторнууд —анхарал

Ургаса хуряалгын эхилхэһээ урид совхозой партком, дирекци, хүдэлмэришэдэй комитет механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Совхозой механизаторнуудай хамтын суглаан болоһон, мүн хуряалгын звено бүхэндэ механизаторнуудтай тодорхойгоор хөөрэлдэһэн байха юм. Звеногой суглаан дээрэ ажалай нормо, түлөөһэн тухай онсо хэлсэгдээ һэн.

Механизаторнуудай суглаанууд дээрэ Ставрополиин механизаторнуудай дүй дүршэл гушаа хөөрэлдэһэн, ойлгоогүй юумэнүүдээ бултыень элирүүлһэн байгаа.

Таряа хуряалгын звено бүхэндэ гэхэ гү, али 7 партийна группа эмхидхэгдэжэ, тэдэнэй олонхииень полит-эмхидхэлшэд толгойлхо юм. Бүхыдөө 7 полит-эмхидхэлшэд томилогдонхой. Тэдэнэр эдэбхи үүсхэлтэй коммунистнууд, совхозой эдэбхитэд байна. Эдэ эмхидхэлшэд хуряалгын дүүрэтэр звенодо байха уялгатай.

Хуряалга дээрэ бүхыдөө 26 коммунист, 28 комсомолшууд ажаллажа эхилээ. Партийна группануудай хажуугаар комсомолшуудай 4 группа эмхидхэгдэһэн байна.

Жэшээнь, Старые ключи гэжэ газарта хүдэлдэг полит-эмхидхэлшээр ехэтэй коммунист Данзанович Буянтуев даа. Тэрэ өөрөө п группые толгойлдог б

Полит-эмхидхэлшэд заторнуудай дунда ламжын, культурнолэй хүдэлмэри ябуу социалис мүрысөө хынгээ хажуугаар хүдэлмэриин хэмжэ эрхэтэй.

Тэдэнэр звено бүхэн шалхы хуудаһа «... гаан» гэхэ мэтэ ханы гаргаха, механизато үдэр бүри хэһэн хүдэ согсолжо, дүн харуул барта бэшэхэ, совхоз комдо үдэр бүри мэ байха даабаритан.

Полит-эмхидхэлшэд һан мэдээгээрээ партком тусхай бк гаргажа, звено бүхэ гээжэ байха юм. Энэ механизатор бүхэн хэ раар хүдэлжэ байһые мэдээд байха болоно

Мүн тэдэнэр халаа даабари дүүргэһэн м торнуудта улаан вым рюулжа байха үүргэт

Механизаторнуудай байранууд шэмэг культурнаар түхеэрэ

* * *

Түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор августын 14-дэ 4-дэхи, 5-дахи, 6-дахи звенонууд таряагаа амяарлан хадажа захалаа.

Хуряалгаяа түргэнөөр, һайнаар үнгэргэхэ гэжэ ш Охин-Булагай совхоз низаторнуудта амжал сэе.

Б. Гы

манай тусхай

Охин-Булаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ставрополиин хизаарһаа ерэһэн м торнууд В. С. Сазанов (зүүн гарһаа), И. Е. Колесников Охин-Булагай совхозой поли дээрэ. И. ОСЕТРОВОЙ

ЭХЭ ОРОНДОО—270 МЯНГАН ПҮҮД ТАРЯА

Охин-Булагай совхозой уялга

Коммунис партиингаа XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, коммунизм байгуулха Программаяа бэелүүлэлсэн, Охин-Булагай совхозой бидэ механизаторнууд коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гэжэ оролдонобди.

Шэнэ ургасын хуби заяан маанадай гарта гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Бидэнэртэ энэ харюусалгатай уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо гүйсэд олгогдонхой. Хүдөө ажахые хүсэтэ техникээр хангаха талаар коммунис партимнай саг үргэлжэ анхарна гээшэ. Жэлһээ жэл бүри манайшье совхоздо, бусадшье ажахынуудта машина техникэ олошорно. Зүгөөр бидэ хүдөөгэй механизаторнуудта онсо эрилтэ табигдана. Поли дээрээ ургуулһан баян ургасаяа саг соонь, гээлтэгүйгөөр хуряаха гээшэ бидэнэрэй эгээн харюусалгатай зорилго мүн.

Таряагаа богонихон болзорто хуряаха гэжэ уялга абаад, Мухар-Шэбэрэй управлениин бүхы ажахынуудта хандаһан «Заганский» колхозой механизаторнуудай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, иимэ социалис уялгануудые абанабди:

1. Ставрополиинхидай жэшээгээр техникээ түргэн скоростёор ябуулжа, таряагаа имагтал богонихон болзорто хуряажа абахабди. 12060 гектар орооһо таряан хүдэлмэриин 16 үдэртэ хуряагдажа дүүрэхэ.

2. 7940 гектар таряагаа амяарлан хадахадамнай хүдэлмэриин 65 час хэрэгтэй болохо. Тэрэ таряагаа баалһаа суглуулхада 130 час үнгэрхэ. Гадна 4119 гектар таряан хүдэлмэриин 75 час соо комбайнаар сэхэ хуряагдажа дүүрэхэ юм. Эдэ тоо, баримтанууднай миил огторгойһоо абтаагүй. Юуб гэхэдэ, ставрополиинхидай дүй дүршэл хэрэглэжэ, бидэнэр час соо жаткаар адагынь 4 гектар хадаха, комбайнаар 1,5 га суглуулан сохихобди.

3. Таряагаа богони болзорто, гээлтэгүйгөөр хуряаһанай ашаар Эхэ ороной амбаарта 270 мянган пүүд орооһо тушаахабди.

4. Ерэхэ жэлэй тарилгада эрхим шана үрэһэ хаажа абахабди.

5. Таряагаа хуряажа байха зуураа дээрэһээ һолоомоёо суглуулжа, намарай хахалжа захалхабди. Бүхыдөө 6500 г жэгдэлэгдэһэн намарай паар элдүүрилэ Тэрэнэй адагынь 2000 гектарһаа бага бэ август һарада хахалагдаха.

6. Суулгын совхозой механизаторну социалис мүрысөөндэ уринабди.

Эдэ социалис уялганууд совхозой бүх ханизаторнуудай суглаан дээрэ зүбшэн х дэжэ, баталагдан абтаа. Суглаанда хаб шадай зүгһөө гар табигшад: **И. С. Воро** совхозой директорэй уялгые дүүргэгшэ; **Ефимов**, парткомой секретарь; **П. П. Доро** совхозой директорэй орлогшо; **Г. И. П рев**, главна инженер; **А. Е Фомин**, агроном; **Д. Д. Цыремпилов**, **Н Е. А. А. Гладких**, тракторно-таряан ажалай гадын бригадирнууд; **И. С. Разуваев**, **Ефимов**, **Ц-Д. Мункуев**, комбайнернууд; **Афанасьев**—тракторист; **Е. Дульский** гэй хүдэлмэришэн.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.

1963 оной августын 17.

..НАЙ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИН ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

..тура болон искусствын ..агшадтай парти, прави.. хүтэлбэрилэгшэдэй мар.. ..ада хэһэн уулзалга дээ.. ..эхэ зуураа Н. С. Хрущев ..эн өөрын хүгжэмтэй, хүг.. ..о заншалнуудтай байдаг ..тула жэнхэни аялгадаа ..аг үргэлжэ тэдээнээ дуу.. ..аг байха» гэжэ тэмдэг.. ..шуу. Энэ үгэнүүдынь ган.. ..жэмдэ хабаатай бэшэ, мүн ..олдошье шухала хабаатай ..хэ хэрэгтэй. Тиимэһээл ..недүүд хадаа арадайнгаа ..һо заншалнуудые, өөрсэ ..ень, тэдэнэй үг гарбалые ..эҕэ уялгатай, яахадааб гэ.. ..ние мэдэхэгүй һаа, ган.. ..хата зохёолнуудые бэшэ, ..сагайшье темэдэ бэшэг.. ..ад уран зохёолшодой но.. ..эн зүбөөр шэнжэлжэ, ..та үгэжэ шадахагүй бшуу. ..шье шэнжэлжэ байһан ..нгаа түүхэ, үндэһэнэйнь ..э, урагшаа дабшаха зам.. ..нэгэ талаһаа туһалдаг, ..һаа—һаад ушаруулдаг ..нүлөөнүүдые һайн мэдэ.. ..ературоведай литература ..ам хүгжөөхэ байһандань ..рамөөр юм.

..ород литература тухай ..лар арбан долоодохи зуун ..хилжэ хүгжэһэн, гайхам.. ..лалтануудтай байгаа һаа, ..уряадай литературоведени ..наука болон тодоржо, тү.. ..э алхамуудые хэжэ байн.. ..алхамуудай нэтэн гэбэл, ..уряад литературын очерк.. ..жэ ном болоно. Гэбэшье ..элэлгэ тон ехэнүүд дутуу ..тай һэн. Тэдэнэй тоодо ..алдуу эндүүнүүд ороно:

..очеркнууд соо революциин ..и буряад литературые үгы ..лодог, тиимэһээ урдань ..йгөөр тэрэ үеын литерату.. ..элтые тодорхойлдог һэн. ..рээ угай бэшэгүүдһээ эхи.. ..и хэлэнүүдһээ оршуулагда.. ..рнууд хүрэтэр олон байгаа ..арин «бэшэггүй» байһан ..да хэлэһэнэйшье үлүү. ..аад литературын жэнхэни ..һо заншалнууд шэнжэлэг.. ..эн.

..люциин урда тээхи үеын ..одой бэшэлгын маяг, хэлэн онсо хэлбэринүүд хараада абтадаггүй байгаа.

4. Нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэлгын үедэ олохон уран зохёолшодой номууд ёһоор сэгнэлтэ абангүй зууруулжа хаягдашадаг байһан юм.

Иимэнүүд лэ дутуу дунданууднаа дулдыдажа, тус очеркнууд алишье талаһаа һайн, гүйсэд удхатай ном болоржо шадаагүйнь мэдээжэ. Тус очеркнуудые бэшэхэ үедэ уран зохёолой шэнжэлгэ хэхэ талаар манай эрдэмтэд дүй дүршэл багатай байгаа, тиимэһээ олонхи асуудалнуудые дээхэнүүр хаража үзэдэг, зарим ушарта алдуу эндүүнүүдые гаргадаг һэн.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолнууд, тус пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ, Л. Ф. Иньичевой хэһэн элидхэл манай залуу буряад литературоведениин урда шэнэ харюусалгатай зорилгонуудые табиһаниинь ойлгосотой. Эдэл партийна документнүүд соо литературын ажабайдалтай нягта холбоотой байха, теориин асуудалнуудые хэрэг дээрэ шалгаха, зохёол бүхэниие идейнэ удхынь, мүн маяг хэлбэриинь талаһаа шэнжэлэн үзэхэ тухай тоб байса тодоор хэлэгдэнхэй бшуу. Арадай шэнжэтэй, али бүхы асуудалнуудые гүнзэгыгөөр, партиин сурталтай холбон харуулһан социалис реализм баримталдаг түрүү литературын түлөө тэмсэл хадаа буржуазна соёл сурталтай, тэрэнэй хорото нүлөөтэй тэмсэл мүн болоно гэжэ ойлгохо шухала. Иигэжэ партимнай манииие һургана. Партиин хараа шугам баримталан бэшэгдэһэн шэнжэлэлэй статья хадаа арбан жэл, хорин жэл үнгэрһэн хойно, коммунизмын үедэ хуушараагүй байхань лабтай бшуу. Бидэнэр, литературоведүүд, өөрынгөө ажалда партиин, Н. С. Хрущевой заабаринуудые хүтэлбэри болгохо уялгатайбди.

Дээрэ нэрлэгдэһэн «Совет буряад литературын очеркнууд», Ж. Тумунов тухай Ц. Дугар-Нимаевай, буряад драматургиин асуудалаар В. Найдаковой, поэзиин асуудалаар Г. Туденовэй хүдэлмэринүүд, тэдэнэй һүүлэй статьянууд, мүн В. Махатовай, А. Соктоевой, Е. Баранниковагай, И. Кимэй бэшэһэн статьянууд манай литературоведениин хүгжэлтые гэршэлхэһээ гадна, тэдэнэй научна марксизм-ленинизмын арга хэрэглэхэ талаар нилээд амжалта туйлаһыень харуулна. Национальна ёһо заншал, шэнэ арга маяг хэрэглэлгын асуудалаар, мүн Ц. Доной, Солбонэ Туяагай, Ч. Цыдендамбаевай творчество тухай, мүнөө үеын буряад прозо тухай шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүд манай литературоведүүдэй түрэл литературынгаа хүгжэлтын тон шухала асуудалнуудые анхаран ажалладаг болоһые гэршэлнэ. Урдань бэшэгдэһэн хүдэлмэринүүдһээ онсо илгарна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Һүүлэй үеын статьянууд, монографинууд болон бусадшье хүдэлмэринүүд тодорхой хурсаар, литературын хүгжэлтын али бүхы талые хараадаа абажа, гүнзэгы бодолтойгоор бэшэгдэһээрээ һайшаамаар байна.

Алдуу дутуунууд тухайгаашье эндэ хэдэн үгэ хэлэмээр. Нэн түрүүн, бидэ совет буряад литературын бии бололгын, саашанхи хүгжэлтын асуудалнуудые гүйсэд һайнаар шэнжэлээгүй байһаар зандаабди. Мүн мүнөө үеын прозын болон поэзиин хүгжэлтын асуудалнуудые национальна ёһо заншалнуудтай нягтаар холбон хаража үзэхэ аргагүйбди. Яахадааб гэхэдэ, эдэ асуудалнууд баһал шэнжэлэгдээдүй шахуу байһаар. Тиимэһээл мүнөө үеын уран зохёолшодой номуудые шэнжэлэн үзэлгэ шухала байхаһаа гадна, харин революциин урда тээхи, мүн хорёод, гушаад оной уран зохёолшодой творчествые шэнжэлхэ, мүнөө үеынхитэй сасуулан үзэхэ тон шухала болоно бшуу.

Мүнөө дэлхэй дээрэ хоёр ондоо соёл сурталай тала баригшадай тэмсэл үдэр ерэхэ бүри хурсадажа байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Тиимэһээ бидэ, коммунис үзэл суртал баримталагшад, энэ тэмсэлдээ түгэс бэлэн байхын тула хуушанай болон мүнөөнэй эрхэ байдал, зохёол, тэрэ сагуудай онсо илгаануудые һайн мэдэхэ ёһотойбди. Арадайнгаа байгуулһан гайхамшагта баялигые нарин нягтаар сахижа, шэнжэлжэ үзэхэ гээшэ манай нангин уялга. Тиихэдээ арадай баялигта хабаагүй, элдэб жэбэ жонхо, урагшаа дабшалгадамнай һаад хэдэг юумэнүүд хайра гамгүйгөөр хаягдан һалаха ёһотой.

Иимэ ушар байдалые хараадаа абажа, Буряадай эрдэм шэнжэлгын комплексно институдай литература болон арадай аман зохёолой таһаг саашанхи хүдэлмэреэ шэнээр ябуулха гэжэ хараалһан байна. Гол түлэб иимэнүүд темэнүүд дээрэ хүдэлжэ байнабди гэбэл:

1. Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа байгаа үеын совет буряад литературын гол асуудалнууд. Энэ темэ дээрэ манай литература болон арадай аман үгын зохёолой таһагай хамаг хүдэлмэрилэгшэд хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэй хүсөөр «Совет буряад литература ба арадай аман үгын зохёолнууд» гэһэн хоёр сборник хэблэгдэн гараа. Тиихэдэ үшөө нэгэн бэлэн болонхой.

2. Буряад совет литературын тогтонижоролго ба тэрэнэй саашанхи хүгжэлтэ.

3. Революциин урда тээхи буряад литература. Урдань огто шэнжэлэгдээгүй байһан энэ асуудалаар һонирхолтой материалнууд олдонхой юм. Гадна революциин урда тээхи буряад литература шэнжэлхэ хэрэгтэ манай монгол аха дүүнэр, тэрэ тоодо мэдээжэ профессор Ц. Дамдинсүрэн нилээд ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Мүнөө үедэ манай таһагай эрдэмтэд «Бэлигэн толи» гэжэ зохёолые хоёр хэлэн дээрэ хэблэн гаргахаар бэлэдхэжэ байна.

4. Буряад арадай аман үгын зохёолнууд. Энэ темэдэ хабаатай баатарлиг эпосэймнай асуудалнууд шэнжэлэгдэжэ байнхай. Гадна арадай дуунууд, үльгэр, домогууд, онтохон, таабаринууд суглуулагдана, тэдээниие тайлбарилһан статьянууд бэшэгдэнэ.

5. Зүүн-Сибириин аман үгын ород зохёолнууд. Энэ темээр нилээд ехэ материал суглуулагданхай, мүнөө үедэ шэнжэлэн үзэгдэжэ байна. Л. Элиасовай олон тоото хүдэлмэринүүд хэблэгдэн гаранхай юм.

Тобшолон хэлэхэдэ, манай таһагай хүдэлмэрилэгшэд литература болон искусствын асуудалнуудта түрэл коммунис партиингаа. Н. С. Хрущевой халуун оролдолго гарган хандажа байһыень хараадаа абаха зуураа, үшөө оролдосотойгоор, үшөө эршэтэйгээр ажаллаха гэжэ шиидэнхэйшье, зоригжонхойшье. Мүн партимнай ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолнууд бидэнэрые шэнэ амжалтада урмашуулаа. Иимэ оролдолгын ашыень харюудхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохо байһамнай ойлгосотой.

А. Уланов,
БКНИИ-гэй литература болон арадай аман зохёолой таһагые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводто заһабарилагдахаар эльгээгдэһэн тепловоз. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АРАДАЙ АЖАХЫН СОВЕДТЭ

Ажалшадта—гол анхарал

Зүүн-Сибириин экономическа районой промышленна предприятинуудта 300 гаран мянган хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Гадна жэлһээ жэлдэ совнархозой промышленностьда хүдэлхөөр олон хүдэлмэришэд, техник, инженернүүд ерэдэг гээшэ. Тэдэнэй олонхинь техническэ мэргэжэлэй училищэ, техникум, институт дүүргээд, түрүүшынхеэ Сибирь ерэһэн залуу хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд болоно.

1963 оной түсэбөөр манай экономическа районой предприятинуудта 40 мянган залуу хүдэлмэришэд, 2 мянгаад инженер, технигүүд ерэхээр хараалагдана.

Предприятинуудые кадрнуудаар хангаха, тэдэнэй мэргэжэл шадабари саашадань дээшэлүүлхэ гээшэ экономическа районой промышленностиин урда байһан шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

Гэхэтэй хамта энэ хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ. Үйлэдбэридэ байһан дутуу дунданууд, ажалшадай гэр байрын, ажаһуудалай асуудалнуудай үшөө хүсэдөөр шиидхэгдээгүй дээрэһээ, экономическа районой промышленностиин хүдэлмэришэдэй 40 шахуу процентнь нэгэ газарта удаан хүдэлнэгүй, нэгэнһээ нүгөөдэ предприятида ошожо, ажалаа һэлгэнэ.

Энэ ушарһаа промышленна үйлэдбэри үргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха тушаа бии байһан арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Совнархозой предприятинуудые саг үргэлжын кадрнуудаар хангаха тухай асуудал Арадай ажахын Соведэй заседани дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой тогтоол абтаа.

Үйлэдбэри муугаар эмхидхэгдэһэн, ажалай журам һула, хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө ажалшадай байра байдал, культурна эрилтэ тушаа һаналаа табидаггүй предприятинуудтал хүдэлмэришэд үни удаан тогтожо хүдэлнэгүй, ажал хэрэгээ хаяжа ошохо баатай болоно гэжэ арадай ажахын Совет тэмдэглэбэ.

Хүдэлмэришэдэй ажалаа һэлгэхэ ябадалые эрид хорооhын тула предприятинуудай үйлэдбэри һайжаруулха, үйлэдбэри оньһожоруулха, автомат-зэбсэг нэбтэрүүлхэ, энээнэй ашаар бар хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэри хороохо тушаа тусхай хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа.

Залуу мэргэжэлтэдые, хүдэлмэришэдые хэр зүбөөр хэрэглэжэ байһаниие, тэдэнэрэй гэр байрын, ажаһуудалай эрхэ байдалые шалгажа үзэхыень предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдаба. Тэрэшэлэн шэнэ хүдэлмэришэдые техническэ һуралсалда хабаадуулха, хүдэлмэришэдтэ түсэб . даабаряа дүүргэхэ хэрэгтэ бодотоор туһалха, саг зуурын үйлэдбэритэй предприятинуудай хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ зүбөөр тааруулан зохёохо асуудалнууд шиидхэгдээ.

Байрын гэрнүүдэй, хамтын байра, хүдэлмэришэн залуушуулай һургуули, һуралсалай комбинадууд, техническэ училищинүүдэй барилга үргэдхэгдэхэ болоно.

Гадна ажалшадые, илангаяа ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдые эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые һайжаруулха гэжэ шиидхэгдээ. Энээнэй тула магазин, столово, заһабарилгын мастерскойнууд олоор нээгдэхэ.

Ажал дээрээ шалгарһан залуушуулые шэлэн оложо, саашадаа эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхынь тула тусхай дунда, дээдэ һургуулинуудта предприятиһаа стипенди абажа һуралсахаар эльгээхэ түсэб баталагдаба.

Баян талын эзэн

..э талада намдуухан ..н буужа, хаанаһаа.. ..аа ая гангын, элдэб ..абша, ногооной хангал.. ..эгтэй һайхан үнэр ха.. ..рьен анхилна.

..н зуугаад дун сагаан ..һүрэг добын зүлгэ но.. ..бэлшэжэ, һалхи һэб.. ..рин хушуурна. Эдэнэй ..ара, һалхи, бороодо ..ажа, сайбар боро бо.. ..он шляпатай, таби га.. ..наһанай хүдэршэг бэе.. ..н хонидойнгоо нүгөө за.. ..аража, бага тогтоогоод, ..нһаа гааһа, аршуул ..а, ойро зуура тамхилан ..о.

..өөгүүр эртэ гараһан эдэ ..һайн садаа юм ааб даа. ..халуун болоходо ойро ..байжа, хургаха, амарха. ..д баһал үдэшэ орой бо.. ..бэлшэдэг юм,—гэжэ ..унко Очирович хөөрэ..

..э ехэ халуунда яажа ..р хонидоо адуулна ..та? Али мори үгэнэгүй ..эд асуубабди.

..а һайн моритой бай.. .., үбһэндэ бухал шэрэ.. ..гон морин дутана гэхэ.. ..н морёо үгөө һэм. Тии.. ..тэн энэ үе соо хонидоо ..р адуулхадаа яашаха ..,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

—Энэ һүрэг соомни мүнөө жэлдэ октябрь һарада гүрэндэ тушаагдаха 461 эрэ түлгэнүүд адуулагдажа байна. Хонидоо эдинсэ ногоогоор һайн, хужар марса элбэгтэй, унда уһатай газарыень бэдэржэ, шадалаараал оролдон адуулһанаймни ашаар түлгэнүүд яһала таргалаа. Гүрэндэ тушаагдаха болоторoo тус тустаа 45—50 килограмм лаб татаха байха,—гээд Бато-Мунко Очиров саашань нэмэнэ.

Гадна энэ хонишон байгша ондо харууһалжа байһан түлгэ бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалаа. Энэмнай ажалдаа оролдосотой, үнэн сэхэ коммунис байхаһаа гадна, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэг зоригтойгоор тулалдажа, хоёр хүлтэ хархис дайсадые даралсаһан, Бодонгууд нютагтаа, мүн Бэшүүрэйнгээ совхоздо нилээд хүндэтэй хүн юм. Тэрэнэй алдарта хэрэгые гэршэлһэн тэмдэг —«Алдар» гэжэ хоёр орден, хэдэн медальнууд һайндэртэ үмдэдэг костюмайнь энгэр дээрэ яларалдажа байхал.

—Аюулта ехэ ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай хэлсээн—договорто гар табигдаба гэжэ ехэл сэдьхэлээ ханангяар уншаалби. Дайн сэрэг хэндэ хэрэгтэйб даа. Мүнөө гэгээн гэрэлтэ коммунизм байгуулжа байһан үе сагта ажаллаха, амгалан түбхинэн жаргажа һууххаһаа хүндэ ондоо ямар зол байхаб,—гэжэ Бато-Мунко Очирович Очиров хэлэжэ һуугаа һэн.

Д. Тогошиев.

1000 хонин үрэжүүлэгдээ

Ниитынгээ хонин һүрэг улам үсхэбэрилхэ, тэрэнэйнгээ үүлтэрынь һайжаруулжа, ашаг шэмынь дээшэлүүлхэ зорилготойгоор «Маяк» колхозойхид хонидойнгоо үрэжүүлгые хаһа саг соонь бэлэдхэл һайнтайгаар эхилбэ.

Энэ шухала хүдэлмэриие техник-үрэжүүлэгшэ нүхэр Шактуева Д. Д. бүришье харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор эрхилжэ байна. Нүхэр Шактуева мүнөө үедэ нүхэд Д. Дырбеева, А. Шангинова гэгшэдэй отарнуудай 1000 гаран хонидые үрэжүүлээд байна. Үрэжүүлгэ хэхэдээ техник-үрэжүүлэгшэ зоотехническэ заабари тон наринаар сахина.

С. Ардуев,
хүдөө бэшэгшэ.

Түнхэн

Агитатор Леонид Давыдов

Хубсаһанай нэхэгдэдэг цехтэ орохоло хүдэлмэриин үглөөнэй халаан түгэсэжэ, үдэрэй халаанай үе түлэг дундаа. Гартаа «Правда Бурятии» гэжэ газетэ бариһан хүхэ комбинезон үмдэһэн дунда зэргын бэетэй буряад хүбүүн зэргэлээ машинануудай хажууда сугларһан эхэнэрнүүдтэ һонирхолтой юушьеб даа уншажа, хөөрэжэ, тэдэнэй анхаралые эзэлнэ. Эгээл энэ үедэ цех соо орожо ерэһэн Артомон Лукич нэгэ бага энеэбхилэн, баяртай нюдөөр сугларагшад тээшэ хаража:

— Манай партийна эхин организациин эдэбхитэй агитатор Леонид Данилович Давыдов хүдэлмэришэдтэй ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө үнгэргэжэ байна,—гээд хэлэжэ ойлгуулна.

Агитаторай ойронь дүтэлжэ ерэхэдэ, агаарта, замбуулинда болон уһан доро ядерна буу зэбсэг туршалга болюулха тухай СССР, США болон Великабритани гурбан гүрэнүүдэй правительствын түлөөлэгшэдэй баталһан договор тухай нүхэр Давыдов хөөрэжэ байба.

Хүдэлмэриин забһарай оройдоол 30 минутаар хараалагдаһан байбашье, хэдэн олон арбаад хүдэлмэришэд дүй дүршэл ехэтэй, хүндэтэй агитаторай хөөрөөе ехэ ханамжатайгаар шагнажа, баяр баясхалантайнууд харагдана.

— Тус Договор манай түрэл парти, правительствын гадаадын сэсэн мэргэн политикые бүхы дэлхэйн түрүү хүн түрэлтэндэ элитээр гэршэлжэ үгэнэ,—гээд нүхэр Давыдов хөөрөөгөө дүүргэнэ.

Агитатор, механик Леонид Давыдов Улаан-Үдын трикотажна фабрикын партийна эхин организациин хори гаран агитаторнуудай эгээл эдэбхитэй, дүй дүршэл ехэтэй агитаторнуудай нэгэниинь байха юм. Тэрэ арба гаран жэлэй туршада фабрикада механигаар ажаллахатайгаа сасуу ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

— Таа мүнөө ниитын ямар даалгабари бэелүүлнэбтэ,—гэжэ тэрэнһээ асуухада, «агитатор» гээд, омогтойгоор харюусадаг. Нёдондо жэлэй намар, сентябрь һарада фабрикын партийна эхин организациин агитколлективые шэнэлжэ, шадамар, дүй дүршэл ехэтэй, хүдэлмэришэдтэ хүндэтэй хэниие агитатораар хубсаһа нэхэдэг цехтэ томилхоб гэжэ партийна нээмэл суглаан дээрэ хөөрэлдэхэдэ, тус цехэй коммунистнууд болон комсомолшууд коммунист Давыдовай нэрые нэгэн доро нэрлээ һэн. Хүдэлмэришэдэй онсолһон дурадхалые партийна суглаан баталаа бэлэй. Тэрэ сагһаа хойшо жэл тухай үнгэржэ, Леонид Данилович Давыдов тус партийна даалгабариие хүндэтэйгөөр бэелүүлжэ ябана.

— Агитатор хүн хадаа хүдэлмэришэдые ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулагша байха ёһотой юм, —гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Нүхэр Давыдов үнэхөөрөө хододоо хубсаһа нэхэдэг цехэйнгээ хүдэлмэришэдтэ парти, правительствын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, мүнөөнэй уласхоорондын ажабайдалай элдэб һониниие долоон үдэрэй туршада хоёр-гурба дахин хөөрэжэ үгэдэг. Тэдэ хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө фабрикынгаа ажабайдалһаа бодото жэшээ абажа хэрэглэдэг. Жэшээлхэдэ, байгша оной август һарын эхеэр үнгэргэһэн нэгэтэ хөөрэлдөөндэ цехэйнгээ түрүү хүдэлмэришэд, коммунис ажалай ударнигууд, хубсаһа нэхэгшэд Рая Акулич, Зинаида Ербанова, Людмила Магнитова гурбан тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө һэн.

— Хэрбээ нэгэ хубсаһа нэхэгшын хүдэлмэриингөө нэгэ халаанда трикотажна нэгэ хэһэг хубсаһа түсэбһөө гадуур нэхээ һаа, манай цехэйхид һарадаа мянганһаа холо дээшэ хэһэг трикотажна хубсаһа нэхэхэ аргатай байна гэжэ байгаад, Давыдов эли тодо жэшээ хэрэглэдэг. Тиихэдэ хүдэлмэриин халаанай туршада шалгарһан ажалай түрүүшүүл тухай «сахилгаан» хуудаһанда бэшэжэ, бултанда соносхоно. Мүн Леонид Данилович фабрикынгаа хүндэлэлэй, ажалай үрэ дүнгүүдые харуулха самбарнуудта түрүүшүүлые харуулганда эдэбхитэйгээр хабаадана.

Гадна ажал дээрэ ямар дутагдал дайралданаб, баһал агитатор Давыдовай хёрхо нюдэнһөө зайсадаггүй. Жэшээлхэдэ, энээнһээ урда нэгэтэ хубсаһа нэхэгшэ Галина Соснина ажалаа дүүргээд, станогуудайнгаа хажуудахи шорой бог гүйсэд арилгангүй гэртээ ошоо һэн. Энээниие обёорһон Давыдов үглөөдэрынь Соснинада нүхэрэй ёһоор хэлэжэ ойлгуулаа бэлэй.

— Тэрэ сагһаа хойшо хүдэлмэриингөө байрые хододоо сэбэр байлгахые мартагшагүйб,—гэжэ комсомолка Галя мүнөө баясан дурдадаг.

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленумэй соёл сурталай хүдэлмэри тушаа баталан абаһан шиидхэбэринүүдые нүхэр Давыдов ажалшадта гэр байрадань ошожо ойлгуулдаг. Тиигэжэ Мостовая гэжэ үйлсэдэ ажаһуудаг арбан гэрнүүдэй булынхидай дунда хөөрэлдөө үнгэргэнэ. Һүүлэй үедэ «Ажал хүниие хүмүүжүүлдэг», «Капитализмын үлэгдэлнүүд тухай», «Коммунис ажалай мүрысөөн—мүрысөөнэй дээдэ шата мүн» гэхэ мэтын темэнүүдээр һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые тэрэ гэрэй эзэн эхэнэр, үбгэд хүгшэдтэй үнгэргэбэ. Агитаторай оролдолгые ажалшад үндэрөөр сэгнэжэ,—таамнай, маанадтаа хододоо ерэжэ байгыта,—гэжэ урижа байдаг болонхой.

Агитатор Леонид Данилович Давыдов дүй дүршэл ехэтэй агитатор байхаһаа гадна, өөрөө түрүү мэргэжэлтэ, коммунис ажалай ударник юм. Тэрэнэй ажалай участок болохо хубсаһа нэхэдэг цехэй хэдэн олон оньһото станогууд, фанговo машинанууд мүнөө нэгэшье зогсонгүй хүдэлнэ.

— Станок, машина бүхэниие гарайнгаа табан хурган шэнгеэр Давыдов мэдэдэг,— гээд тэрэниие хубсаһа нэхэдэг цехэй начальник Анна Елисеевна Ильина магтана. Тус цехэйхид байгша ондо һара бүхэнэйнгөө үйлэдбэриин даалгабариие 112—115 процентээр дүүргэжэ, жэлэй үнгэрһэн сагай туршада түсэбһөө гадуур хэдэн мянган хэһэг трикотажна хубсаһа нэхэһэндэ бэрхэ агитатор, эрхим механик нүхэр Давыдовай нилээд хубитань оролсоно.

Агитатор хүнэй өөрынгөө мэргэжэл, шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлхын шухала байһаниие Леонид Данилович һайнаар ойлгожо, «Правда», «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдые, «Советский Союз», «Огонек», «Новое время» журналнуудые, «Агитаторай блок-нот» гэхэ мэтые хододоо уншажа, радио шагнажа, телевизор харадаг.

Түрүү дүй дүршэл ехэтэй агитатор, эрхим мэргэжэлтэ коммунист Леонид Данилович Давыдов КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ эсэшэ сусашагүйгөөр хабаадагша түрүүшүүлэй нэгэниинь мүн.

Д. Шагдуров.

Түрэл орон доторнай

ЭРЕЭН ГҮРӨӨҺЫЕ... ШИИДАМААР АЙЛГАБА

..морско хизаарай хүдөөгэй ..ной дүршэлтэй ангуушан ..гүрөөһэнэй үнеэе барихаяа ..рнь һалгаажа абаба. За.. ..ый Синий гэдэг. шэлэ шадаэдеэлсэдэ энэ ангуушан ..н гүрөөһэнтэй уулзашоо. ..еэдэ дүтүүр ябажа ябатарнь ..эй мөөрэхэнь дуулдаа ха. ..ангуушан хоёр метр ута ..м баряад, эреэн гүрөөһэнэй ..барихаяа байһан газар тээ.. ..шобо. Хүнэй гэнтэ бии бо.. ..ходо эреэн гүрөөһэн айжа, ..уу тарьедашоо.

..етскэ Приморьедэ эреэн гү.. ..э агналга хоригдонхой. Энэ ..атан амитан малда хоро хүр.. ..гүй. Гадна шононуудые айл.. .., туһа хүргэдэг байна бшуу. ..гүй хүнтэй дайралдаад, ямар.. хоро хүргэнгүй ошодог ушар ..ита бэшэ үзэгдэдэг юм. Су.. ..нска заповеднигэй оршон ..шье эреэн гүрөөһэн хүрэ.. ..рэдэг болоһон байгаа. Тии.. ..э заповеднигэй хүдэлмэри.. ..эрдэмтэд ерэһэн эреэн гү.. ..ые хүнэг хонгиргожо айлга.. ..оденхой.

100 КИЛОГРАММ ШЭГНҮҮРТЭЙ ЭБЭР

..сари томо бугын зуун кило.. ..м шэгнүүртэй эбэрые хизаар ороноо шэнжэлхэ Новокузнецкэ музейдэ (Баруун-Сибирь) асарһан байна. Четвертичнэ үе сагта байһан асари томо бугын эбэр гэжэ энээнииень мэргэжэлтэд тодорхойлоо. Черкасовска совхозой хүдэлмэрилэгшэ Матвей Журавлев энээнииень асарһан байна.

АМАРАЛТЫН ШЭНЭ ОРДОН

НАЛЬЧИК. (ТАСС-ай корр.). Хэдэн зуугаад хүн зон автобусаар, поездоор үдэр бүхэндэ Нальчик амархаяа ерэнэ. Тэндэ олон санатори, амаралтын гэр, пансионадууд бии юм.

Энэ курорт улам гоё һайхан болгогдожо, үргэдхэгдэжэ байнхай. Эндэ амаралтын үшөө нэгэ шэнэ ордон ашаглалгада оруулагдаа. Донбассай шахтёрнууд, Магаданай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад, Ленинградай, Москвагай түлөөлэгшэд, Поволжиин таряашад энэ шэнэ ордондо түрүүлэн амарна.

Энэ курортдо мүнөө жэлдэ дала габан мянган ажалшад амарха. Энэнь нёдондонойхиһоо һураггүй олон болоно.

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГТОЙГОО ХАРУУЛБА

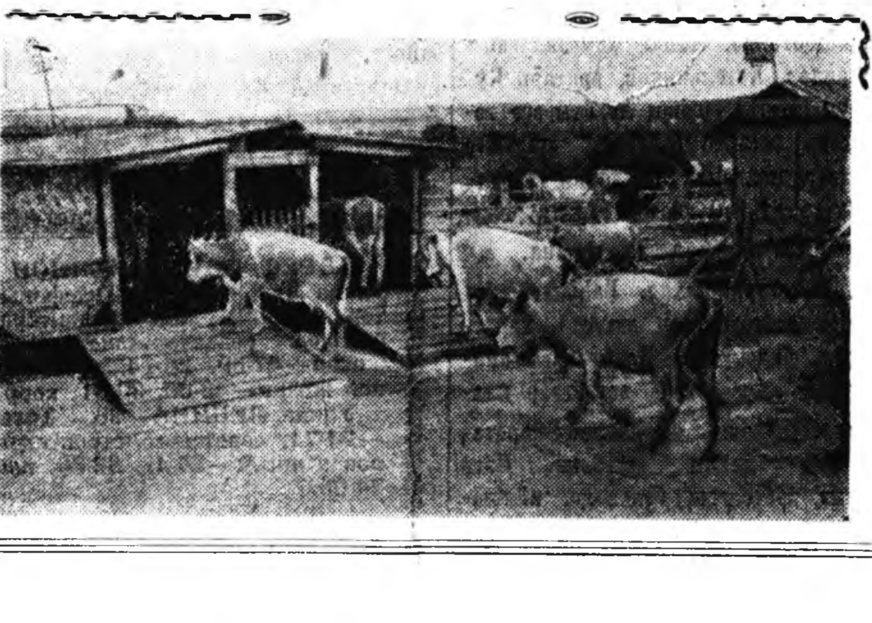
КРИВОЙ РОГ. (ТАСС-ай корр.). Түбэй шанаржуулгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай юрын үдэр һэн. Нэгэ экскаваторые ондоо тээшэнь абаашаха хэрэг гараһан юм. Тиихэдэнь тэрэнэй машинист туһалагшатаяа хамта кабина соогоо һуугаа һэн. Эгсэ эрье дээгүүр экскаваторынь дугшан ябатараа гэнтэ хажуу тээшээ хэлтыжэ эхилбэ. Тэндэнь 10 метр үндэр эрье байгаа. Машинист туһалагшатаяа хамта кабинаһаа дары гаража, аюулгүй газарта ошоһон юм.

Энэ үедэнь ондоо экскаваторай машинист коммунист А. И. Ахмидзянов хүрэжэ ерэбэ. Эгсэ эрид тэбтэг дээрэһээ унахаяа байһан 160 тонно шэгнүүртэй машинын кабина соо А. И. Ахмидзянов орошонхой байба. Эрэлхэг зоригтой энэ коммунист машиные скоростьдонь оруулаад, ябуулжа эхилбэ. Иигэжэ хэды минутын үнгэрөөд байхада машинань аюулгүй газарта гаргагдаа. Александр Иванович Ахмидзянов кабинаһаа буугаад, хүлһээ аршажа байгаа һэн.

Машиные абархадаа эрэлхэг зориг харуулһанайнь урманда коммунист Ахмидзяновта баяр хүргэгдэһэн, шан үгтэһэн байна.

ОРОНОЙМНАЙ ЭГЭЭН ЕХЭ ШАХТА

МОСКВА. (ТАСС-ай корр.). Томусинска 1-дэхи, 2-дохи шахта (Кемеровскэ область) үргэдхэгдэжэ байна. Ойрын гурбан жэлэй туршада энэ шахта СССР-эй нүүрһэ абадаг эгээ ехэ предприяти болохо. Сүүдхэдээ эндэ 15 мянган тонно түлишэ абтаха байна.

ПРИМОРСКО ХИЗААР: Красноярска совхоз гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Эндэ һаамхай үнеэдээ һайнаар харууһалдаг. Эндэхи малшад зунай бэлшээриин үе соо үнеэн бүриһөө 1.500 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэжэ шиидэнхэй. Совхозой 1-нэгэдэхи отделениин һү һаалиин фермын коллектив һайн үрэ дүн туйлаа. Зураг дээрэ: Красноярска совхозой нэгэдэхи отделениин зунай лагерьтахи үнеэ һаалгын талмай.

ТАСС-ай фотохронико.

Халаанайнгаа нормо хоёр дахин дүүргэнэ

Гурбан жэлэй саада тээ Анатолий Астахов харгы ашаглалгын 531-дэхи участогта ажаллахаяа ерээ һэн. Механизатор мэргэжэлтэй залуу комсомол хүбүүе участогай хүтэлбэрилэгшэд автогредер дээрэ хүдэлхөөр табяа бэлэй.

Анатолий Астахов түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, оролдосотойгоор ажаллажа оробо. Үдэр һара үнгэрхэ тума нүхэр Астахов дүй дүршэлөөр баян боложо, һара бүриингөө даабари холо үлүүлжэ эхилбэ. Мүнөө тэрэ халаанайнгаа даабари 200 процентдэ хүргэдэг болонхой.

Гадна Анатолий Астахов эрхимээр ажаллахынгаа хажуугаар эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө оролдодог.

Н. Тимошенко.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной августын 17.

ХҮҮГЭДЭЙ НЮДЭ ГАМНАГТЫ!

Мэргэжэлтын зүбшэл

Эхэ оронойманай эмшэлэгшэд хүүгэдэй нюдэнэй хараае ахин хамгаалгада ехэхэн анарал хандуулна. Хүүгэдэй нюдэнэй элүүр энхые сахихын түлөө тусхай кабинедүүд болон эмхи зургаанууд байгуулагдаһан байна. Агуухэ Октябриин революциин урда тээ Буряад орондо нюдэнэй нэгэшье эмшэлэгшэ байгаагүй, харин совет засагай тогтоһон сагһаа хойшо нюдэнэй эмшэлэгшэд нютаг орондомнай олон болоо. Эгээл тиимэһээ бидэнэр, эмшэлэгшэд, хүүгэдэй нюдэнэй хараае сахиха хэрэгые шухалада тоолонобди.

Багахан хүүгэд үшөө 3-дахи, 4-дэхи классуудта һуража байхаһаа эхилжэ, нюдэнэйнгөө хараа муудхаадаг байна. Юундэб гэхэдэ, һургуулида хүүгэд үдэр бүхэндэ ном шагнаана, уншана ха юм. Ном ехээр уншаһанһаа бэшэ, харин дүршэл шадабаригүйгөөр, харанхы, бүрэнхыдэ хамаагүйгөөр ном уншаһанһаа үхибүүдэй нюдэн муудадаг. Зарим үхибүүдэй нюдэн ехээр муудаһан дээрэһээ нюдэнэй шэлшье хэхэдэ үлүү һайн болодоггүй. Иимэ хүүгэд дээдэ һургуулида һуража шадахагүй, хүндэ хүшэр ажалда ябаха аргагүй хүнүүд болохо ха юм.

Холо харадаггүй үхибүүдэй нюдэ аргалха талаар республика дотор хүдэлмэри үшөөл багаар ябуулагдана. Адагай захань, нюдэнэй шэлээр хүүгэдые хангаха ябадал тон муу. Республикын олонхи аймагуудта нюдэнэй эмшэлэгшэд олоной дунда ойлгуулалжын хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулна. Һургуулиин багшанар, үхибүүдэй түрэлхид, олонитын эдэбхитэдэй туһаламжагүйгөөр нюдэнэй эмшэлэгшэд хүүгэдэй нюдэнэй хараае сахин хамгаалха хэрэгые ёһоор эмхидхэжэ шадахагүй болоно.

Һургуулида ороогүй, һургуулиин үхибүүнэй нюдые яажа хамгаалхаб? Хамагай түрүүндэ һургуулиин класс соо, гэртэнь гэрэлтэй байлгаха шухала. Класс бүхэн соо 300 ваттай 6 лаампа абажуртайгаар үлгэгдэхэ зэргэтэй. Мүн гэртээ 50—60 ваттай лаампа табиха хэрэгтэй.

Мүн үхибүүн ном уншахадаа бүгтынгүй, сэхээр һууха ёһотой, тархияа ехээр гунхылгаһанай хэрэггүй, уншажа байһан ном болон тетрадяа нюдэнһөө 30 сантиметр зайда бариха.

Үхибүүдэй элүүр энхэ байхын түлөө спортдо дуратай болгохо тон шухала. Ном уншалга гээшые тусхай гуримтай болгохо. Нюдэнэй шэл заатагүй хэхэ. Нюдэнэйнгөө шэлэй тааруугүй һаань, үгышье һаа, нюдэнэйнгөө хараагай бүри муудаа һаа, нюдэнэй шэл һэлгэжэ абаха хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ тухай үхибүүдэй гэртэхин, һургуулиин багшанар мэдэхэ зэргэтэй бшуу.

Е. Никифорова,
нюдэнэй врач.

ШАХТЁРНУУДАЙ ҮДЭРЫЕ УГТУУЛАН

Галуута-Нуурай шахтёрнууд эдэ үдэрнүүдтэ заншалта һайндэрөө угтуулан ажалай шэнэ шэнэ амжалта туйлажа, республикынгаа предприятинуудые «хара алтаар» хангана. Эдэнэрэй дундаһаа нүхэр Ткачугай ударидадаг 7/8 шахтын коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн проходчигуудай бригада үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхана. Комсомол-залуушуулай энэ бригадын гэшүүд һара, квартал бүри түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ байдаг юм.

Өөһэдынгөө заншалта һайндэрэй вахтада жагсаһан эдэнэр август һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргэхэбди гэһэн уялга абаһан байгаа. Мүнөө эдэнэрэй хахад һарын дүн хаража үзэхэдэ, залуушуулай тус бригада урдаа табиһан зорилгоёо хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ ябана. Жэшээнь, 15 үдэрэй туршада габшагай ажаллажа, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 4 метр үлүү малтабад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай бригадые хүтэлбэрилэгшэ Яков Ткачук.

Ф. Моренец.

Гэрэлтэй мүшэн

А. Жамбалдоржиев

Повестьһоо абтаһан хэһэгүүд*)

Бальжид пеэшэнэйнгээ саана байһан зандаа—юумэ дуугарбагүй.

— Танние хэды гуйха юм, ууха юм һаа, уугыт,—гэжэ номгонооршье һаа, хоротойгоор, нюдэнэйнгөө забһараар дуугараад, абгайхан «Север» гаргажа, гал аһааба.

Теэд Бальжид энэшье удаа юумэ дуугарбагүй, байрадаа байжал байба. Ахай бодоод, үлгөөтэй байһан полушубкынгаа хармаанһаа хахад литр хара архи абаад, стол дээрэ табижархиба. Би дэбдихэрээ заһабаб. Жамсаран гараа хармаандаа хэнхэй, пеэшэндэ пяалдаад байһанаа, столдо ошожо һууһаба. Тиигээд шэлэй оёор нэгэ шаагаад, таглаадаһыень гаргажархиба. Удаань:

— Зай, нүхэд, дүтэлэгты,—гэбэ. Теэд хэншье байраһаа хүдэлбэгүй. Ахайшье тоомсоргүйгөөр тамхяа һорожо һууба.

— Дуратай хүн үгы гээшэ гү?—гэжэ баранние нэгэ нэгээр шэртэн хараад, гэнтэ пеэшэнэй саана байһан Бальжид дээрэ харасаяа тогтообо.

— Тамнай хёрхо нюдэтэй хүн байнат, энэ үдэрэйтнай олзын түлөө уужархия.

— Уухагүйб,—гэжэ Бальжидай тодоор, һоноороор, шиидэнгеэр харюусахадань, Жамсаран мүрөө хабшаад, шэл стаканай хахадсаа аягалжа, гансаараа уужархиба.

Тиигээд абгайхан руу хаража:

—Ши, Мэдэгмаа, бузар лэ эхэнэр байнаш даа,—гэжэ зорёолон дуугарба. — Үхэһэн хурьгадаа үбгэндөө барюулаад, боролжо соо абаашажа хаюулхадаа?

— Юу шашанаш, һогтоо гүш даа, хү гасаалжа байха һаа яба, Ринчинэйш эжы хүлеэжэ ядашоод һуугаа аабза. Унта, унта!

— Ябана аабзаб, ши, Жамбал,—гэжэ тэрэ нам руу эрьелдэбэ.—Дээдэ һургуулитай хүн гээшэш, тиимэл хадаа дээгүүр ноёнш боложе магад байхаш. Харин мүнөө дээрээ хара ажал хэжэ байгаандаа намтай, мууш һаам, нэгэ зууе барижархииш даа, аа?

— Үгы, уухагүйб,—гээд хажуудаа хэбтэһэн ном гартаа абабаб. Тиихэдээ уур сухалһаа гарайнгаа һалганажа байһые мэдэрбэб. Уншаха гэхэдэм, тэрэ номойм үзэгүүд амиды юумэндэл байра дээрээ дэбхэрэлдэбэ.

— Зай, юун болоо юм даа, хуу юундэ амандаа уһа балгаһандал дурбиилдаад һуугаабта? Үхэһэн хурьгадые амидыруулхагүйт, Жамбал совхозой ноёдто дуулгаха бэшэ, ганса ахаяа хобложо байхаяа яажа үхөө һэм. Теэдшье отара дээрэ байһан ганса зоотехник мэргэжэлтын өөрыньшье гэм зэмэ биил байха... Ха-ха, зүб гү? Аа? Юрэдөө иигээд лэ дүүрэг,—гэжэ Жамсаран дуугараад һаланагүй. Энэ үедэ үнэхөөрөөшье тэрэ архиһаань уужархиһайб гэжэ һанажа эхилбэб. Шүдхэр абаг! Ахайнгаа энэ бүхы хэрэгтэ гэмгүйе лаб һайн мэдэжэ байгаашье һаа, эгээл энэ үедэ юушье хэхэ, юуншье гэжэ хэлэхэ аргагүй байһандаа хоромни бусалжа, бэемни үшөөшье ехээр һалганажа, нюргаарни үдэрэйхидэл хүйтэн хүлһэн гоожожо байба.

— Миниишье хоблоогүй һаа, дуулгаха ондоо хүн олдохол байха,—гэжэ дуугараад, Бальжид тээшэ хүлеэнгеэр хараадхибаб. Тэрэ баһа нам руу ямаршьеб этигэнгеэр, нэгэ бага маргангяар хараад, агшам зуура дуугай зогсобо.

—Хэн хоблобо гээшэб, юрэдөө, нээрээшье,—гэжэ абгайхан хэлээд, һууриһаа бодожо, унтаржа байһан гал руу Бальжидай асарһан түлеэнһээ нэмэбэ.

— Би дуулгахаб,—гэжэ минии найдангяар хүлеэһээр лэ байтар, һулаханаашье һаа, тугаарайхидаал адли тодо һоноороор, баһал шиидэнгеэр Бальжид дуугарба. Булта иимэ эрьелтын болохоёо байһые огто хүлеэгээгүй һэн тула һэр-мэр гэлдэн, тэрээн тээшэ гайхангяар гэтэшэбэбди. Эгээл энэ үедэ Бальжид хэндэ ямараар харагдажа болоо юумэ ааб, мэдэнэгүйб, харин намда, сэхынь хэлээ һаа, сэбэрхэн, ойроо хүртэшэгүй омог һайханаар үзэгдэжэ байгаа бэлэй. Неэшэнэй саанаһаа, харанхы сооһоо тэрэнэй нюдэд ялалзан, уралнуудайнь шиидэнгеэр жэмылдэн байхань эли һэн. Бүгтыжэ байһан абгайхан залд гэһэндээ ябан һуушаба. Ахай тамхяашье татахаяа болишоод, Бальжидые түрүүшынхеэ хаража байһандал гэтэшэбэ. Гансал Жамсаран һууриһаа бодожо, хэды ама халамгайшье һаа, Бальжидай хажууда айнгяар, шиидэнги бэшээр дүтэлэн ошоод:

— Иимэ үнэншэ хадатнай үшөө нэгэ духаряа дурадхажархиһуу,—гэжэ ээдэлдэнги хоолойгоор дуугарба. Эгээл энэ үедэ би тэсэнгүй гүйн бодожо, тэдэ хоёрэй хоорондо ороод, Жамсаранние байра дээрээ найгашатарнь, шангаар түлхижэрхибэб.

— Хүнние бү баһа!

— Хэн баһаа юм?

— Тиигээ һаа, гара эндэһээ!—гэбэб.

Гэдэргээ сухариха зуураа:

— Ши эндэ гэрэй эзэн бэшэш, ахайшни гэрэй эзэн ха юм,—гэжэ губэрбэ.

— Жамбал, яагаабши,—гэжэ абгайхан оролсобо.—Дуратай һаа байг лэ.

—Вот, вот, хэлээл һэмнайб,—гэжэ Жамсаран нам руу ехэл юумэ туйлаһан хүн шэнгеэр хараад байба.

Энэ үедэ гэнтэ ахай һууриһаа бодожо:

— Жамсаран, ши нээрээшье һогтоо байнаш, гэртээ ошол даа,—гэбэ.

—Цэбэг, шинии баһа юуншни хүдэлдэбэб, яахаяа Жамсаранаа ябуулхаяа һанабайн, шамда ямар муу юумэ хээб? Абгайхан шабшоб гэшэбэ.—Энэ городоймнай хүүхэн хони хурьга гарзалуулна гэжэ дуулгахам гэнэ бэшэ гү? Жамсаран юуштэб?

Сэхынь хэлэхэдэ, юрэдөөл, шэхээ бүглэхөөр, тэрэ һалхи шуурганһаа дутуугүй юумэн эхилшоо бэлэй даа. Би агшам зуура бодожо, шэбшэжэ үзөөд:

— Бальжид, та, мүнөөдэр Ринчинэйдэ орожо хонохо бэшэ гүт?—гэжэ дуугарбаб. Тиигэхэдэм абгайхан гансата абяагүй болошобо. Жамсаран шэлтэй архияашье мартажархёод, хажуудамнай хүрэжэ ерэбэ.

— Харин шамайе эндэһээ табиха дурагүй хадань, энээхэн шэрээ дээрэ нойрсо,—гэжэ углуугай орон руу заажархибаб.

— Бальжид, нээрээшье,—гэжэ Жамсаран ехэл обтонгёор тэрээн тээшэ хараба.— Энэ Мэдэгмааш шамайе мэрэжэ эдижэрхихэдээ болохо хүн бшы бы даа, би энэ дары танай унтари абаашажа үгэһүү,—гээд дао гэхэдэнь, би үрдижэ, Бальжидай орондо дүтэлбэб. Бальжид, хоюулайемнай зайдуулаад, өөрөө унтарияа хам-хүм гэһэнэйнгээ һүүлээр, нам руу хараад:

— Һайн бэлэйт, Жамбал, би өөрөө абаашаһууб,—гэбэ. —Минии түлөө һанаагаа бү зобогты,—гэжэ нэгэ агшам зуура болоод нэмэбэ.

Уурал бааяса үүдэнэй нээгдээд хаагдаһанһаа хойно, би столдо ошожо, шэлтэй архиһаань хахад стакан аягалаад:

— Зай, Жамсаран, дээгүүрш ноён болошош болохоб, намтай нэгэ бага уужархииш,—гэбэб. Теэд тэрэ байраһаа хүдэлбэгүй. Нюур шарайгаарнь тухайлхада, нилээд тэлэрһэн янзатай байба.

Би тэрэ архияа уугаад, юушье хэлэнгүй, орон дээрээ мэшээгтэй талхан шэнгеэр хэбтэшоо һэм. Теэд тэрэ дороошье, нэгэ хирэ болоодшье унтажа ядааб, үргэһэм хүрэжэ үгэхэ юм бэшэ даа.

Жамсаран уруу дуруугаар гаража ошоо һэн. Үүдэ түлхеэд нэгэ дахин удхатайгаар, хоротойгоор энеэб гээд:

— Хүхюун юумэ болоно даа. Теэд дулаахан хүнжэлдэ ошожо орошохо аргын байхада, уйдаха юун байгаа юм, тиимэ бэшэ гү, Жамбал, аа?

Би унтааша болоод. юумэ дуугарбагүйб, теэд аман соогоо: «Ехээр бү хүхи, ши Бальжидые мэдэнэгүйш!»—гэжэ шэбшээ һэм.

Үнэхөөрөөшье, тэрэ Бальжидай юун хүн байһые, юу бодо... наһаа мэдэхэ байгааб д... өөрөөшье теэд мэдэнэ аалби... нууд... Элдэб бодолнууд, х... хани харилсаан, сэдьхэл т... долнууд тархи соом түрисэ... жол байгаа. Ахайганшье үр... гаад, дэнгээ унтараагаад, ... ороо һааб даа. Теэд би бүх... соромшье гэжэ нюдөө ани... ноо һэм.

Тэрэл һүни ганса би ... хоноо бэшэб... Сонхоор шага... рын сухигар сагаан гэрэл... дээрэ хаяһан тэбхэр таляа... раад хэбтэхэдэм, нюдэмни... юм. Шэрээ дээрээ һайса з... Ахайтамнишье нилээд удаа... гүй. Хирэ хирэ болоод лэ ... баһал нам шэнги шэрээ дээ... дэнэ.

— Цэбэг! — гэжэ арай... хаар шэбэнэнэ.—Цэбэг, ... нэй хэлэхэ, дуулгаха болоо... рээшье яаха зонбибди, аа?

Харюу дуулданагүй. Тии... хирэ баһа аали номгон б... Шэшэхэдэнь гэртэ оруулһ... лэ хурьганай хурса шүдөөр... хай хяаг хир-хяр жажалх... урда булангһаа сонстоно... ханын час «тик-так» гэһэ...

— Цэбэг, өө, Цэбэг,—г... бага шангаар дуугархань ... Ахай тэсэбэгүй хэбэртэй.

— Яагаа хүмши,—гэжэ нойрмогоор харюудань гүб...

— Унтал даа.

— Яаха зонбибди?

— Яаха һэнбибди. Хони... байна аабзабди.

— Байханш байна аабза... тэрэ хоёр үхэһэн хурьгады... гаа, дараа гэлсэхэ ха юм. ... һаа, сүүдтэ үгэхэмнай гэх...

— Теэд хэн шамайе ... дарахыеш баалаа һэм.

— Хэн?! (Абяаниинь ш... дошобо). Ши өөрөөл абааша... бэшэ һэн гүш?

— Абаашажа хая гэхэдэ... һэлдеэ.

Нэгэ хирэ абяагүй хэбт... заа ахайтанай нохойн гиина... чинтэнэй гэшхүүр дээрэ х... гэшхэлхэ эли дуулдаба. Т... Ринчин ахай түрэхэ хони... жа байһанаа дулаасаха, бү... халуун сайгаа уухаяа ерэ... тухайлнаб.

— Цэбэг, оо Цэбэг,—г... бэнээн баруун ханаһаа баһ... тобо.—Яла ашаа һаань, я... аа? һөөе, унтаатай гээшэ ... бэг?

— Түлэнэл аабзабди,—г... баһа нойрмогоор, хашаранг... рагүйгөөр губэрөөд, бэшэ ю... гархаяа болишобо. Абгайха... һанаа алдажа, унтангүй хэ...

**

Бальжид тэрэ һүни Ри... орожо хоноһоор сашадааш... дээ байрлаа бэлэй. Хонино... тухай удаадахи мэдээ яб... абгайханай хэршье дураг... гаашье һаань, «гарзалаа» г... нэгэй хойно химическэ ка... үзүүр хэлэндээ абаашажа ... томо гэгшын хоёр тоо аха... жа байхые хараа һэм...

Үдэрнүүд хойно хойноһо... барижал байгаа...

* Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын августын 16-най номерто.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Прагын хүн зон Валентина Терешковае угтаба

ПРАГА, августын 15. ТАСС-ай корреспондент И. Масленников мэдээсэнэ:

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр-космонавт Валентина Терешковае социалис Чехословакиин ниислэл Прагын хүн зон мүнөөдэр баяр ёһололой оршон байдалда угтаба. Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй, ЧССР-эй президент Антонин Новотныын, правительствын уряалаар Валентина Терешкова ерэһэн байна. Авиациин генерал-лейтенант Н. П. Каманин Валентина Терешковае үдэшэжэ ябана.

Угтамжын урда тээ город һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй байгаа. Городой үйлсэ, талмайнуудта Советскэ Союзай, Чехословакиин гүрэнэй тугууд намилзана. Олон шардаагтай гэрнүүдэй ханаар, гоё һайханаар хэгдэһэн транспарантнууд харагдана. Тэндэнь совет арадай суута түлөөлэгшэ, замбуулин дайдын баатарые амаршалһан үгэнүүд бэшээтэй.

Үглөөнһөө эхилээд хэдышье бороотой байгаа һаань, чехословак арадта тон хүндэтэй дүтэ болоһон Валентиные угтажа амаршалхын түлөө хэдэн мянгаад хүнүүд аэропорт ошобо. КПЧ-гэй ЦК-гай президиумэй гэшүүн, секретарь Иржи Гендрих, КПЧ-гэй ЦК-гай президиумэй гэшүүндэ кандидат, правительствын түрүүлэгшын орлогшо Людмила Янковцова, Чехословакиин эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ Гелена Лефлерова, КПЧ-гэй Прагын горкомой нэгэдэхи секретарь Антонин Крчек, Прагын приматор Адольф Свобода болон бусад тусхай тушаалтай хүнүүд, СССР-һээ Чехословакида байдаг саг зуурын этигэмжэтэ В. Ф. Николаев, дипломатическа корпусой гэшүүд замбуулин дайдын баатарые угтахаяа Рузинска аэродром дээрэ ерэбэ.

Москвагайхяар 11 сагта «ТУ-124» түхэлэй самолёт мүнгэндэл яларһаар буужа, аэропортын байшан тээшэ шэглэн ерэбэ. Удангүй Валентина Терешкова энеэбхилһээр гараа. Тиихэдэнь аэродром дээрэ байһан хүн зон «ура» гэжэ һүр жабхалантайгаар хашхаралдаба. «Валентина», «баатар», «замбуулин дайда» гэһэн үгэнүүдые хэдэн мянган зон бултаараа хашхаралдаһан байна. Терешковае хүн зон айхабтар хани халуунаар амаршалжа, саашадаа амжалта туйлахыень хүсэбэ. Үхибүүд космонавтда баглаа сэсэгүүдые барюулаа.

Валентина Терешкова Чехословакиин министрнүүдтэй, ниитын ажал ябуулагшадтай, дипломатическа корпусой гэшүүдтэй мэндэшэлэлсэбэ.

Олон бүлэг машинанууд аэродромһоо город тээшэ шэглээ. Замбуулин дайдын баатар басаган нээмэл машина соо зогсоод, Чехословакиин ниислэлэй ажаһуугшадые амаршалаа. Прага город соогуур ябажа гарахадань, ниислэлэй хүн зон космонавтые аргагүй хани халуунаар угтаһан байна. Городой түбтэ дүтэлхэ бүринь үйлсэ, талмайнуудаар хүн зон улам олон олошорбо. Ябаһан харгынь хоёр хажуугаар хүн зон дүүрэшоо. Үйлсэнүүдтэ, балкон дээрэ, гэрэйшье оройгоор гараһан хүнүүд баатар басагые амаршалба.

Тиигэһээр городой түбэйнь хуби, Вацлавска талмай болобо. Эндэ хүн зон дүүрэшэнхэй. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр-космонавтые хүндэлжэ угтахын түлөө Прагын бүхы хүн зон, хүгшэн залуугүй, булта ерээ ха гэжэ һанахаар.

Валентина Терешкова Чехословакиин ниислэлэй үйлсэнүүдээр 2 часай туршада ябаһан байна.

ПРАГА, августын 15. (ТАСС). СССР-эй лётчик-космонавт Валентина Терешковада замбуулин дайдаар үни удаан ниидэһэнэйнь түлөө Чехословакиин Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

КПЧ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ЧССР-эй президент Антонин Новотный Чехословакиин Социалис Ажалай Геройн алтан одые Прагын Кремль соо Валентина Терешковада мүнөөдэр барюулба.

КПЧ-гэй ЦК-гай президиумэй гэшүүд, правительствын гэшүүд, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд энэ шагнал барюулха ёһололдонь хабаадаа.

Сенадай комисси ядерна зэбсэг туршалгые хорихо хэлсээе зүбшэнэ

ВАШИНГТОН, ТАСС-ай корреспондентнүүд Г. Деревенсков, М. Сагателян мэдээсэнэ:

Гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг сенадай комисси агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай хэлсээе зүбшэжэ эхилээ.

США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдые эрхилдэг сенадай комиссиин, атомай хүсэ хэрэглэхэ талаар конгрессэй нэгэдэмэл комиссиин гэшүүд тус зүблөөндэ хабаадана.

Бата бэхи хани барисаанай һайндэр

СОФИ, августын 15. ТАСС-ай корреспондент К. Орлова мэдээсэнэ:

«Болгари социализм байгуулна» гэһэн выставкын Москвада нээгдэһые болгар арад тэмдэглэбэ. Энэ хадаа болгар арадай Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай арадуудтай аха дүүгэй бата бэхи хани барисаатай байһанай һайндэр болобо. Выставкын баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэхые Болгариин ажалшад мүнөөдэр телевизортэ хараа.

Өөрынгөө шэн зоригто ажалай аша үрөөр болгар арад омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Болгариин алдарта коммунис партиин ударидалгаар шэнэ байдал байгуулгада иимэ туйлай ехэ амжалтанууд туйлагдаа гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэбэ. Эдэ амжалтануудай Советскэ Союзай аха дүүгэй туһаламжын, социалис можын оронуудтай ашатай һайн хани харилсаатай байһанай ашаар туйлагдаа гээд болгар арад хэдыдэншье мартахагүй гээд газетэ тэмдэглэбэ.

Экономическа туһаламжа хүргэлсэхэ соведтэ хабаадаһан социалис оронуудай аха дүүгэй харилсаа холбооной шухала удхатай, ашатай һайн байһыень Москвада нээгдэһэн Болгариин выставкэ элитээр гэршэлнэ гэжэ газетэ бэшээ.

Америкын эрдэмтэдэй уряал

ВАШИНГТОН, августын 15. (ТАСС). Нобелевско шангай 56 лауреадуудай 35-ниинь агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо хэлсээе США-гай сенат баталха ёһотой гээд уряалба.

Москвагай хэлсээе һайшаан дэмжэнэбди гэжэ Америкын эрдэмтэд мэдүүлнэ. Энэ хэлсээн хадаа ядерна зэбсэг ехээр бэлдэлгэһээ дулдыдан, шахардуу байдалай тохёолдоһые һуларуулха түрүүшын алхам болоно. Тиимэһээ Холбоото Штадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ гээд мэдүүлгэ соонь заагданхай. Холбоото Штадуудай сенат энэ хэлсээе һайшааха байха гэжэ найданабди гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

США-гай атомай хүсэ хэрэглэхэ комиссиин түрүүлэгшэ доктор Г. Сиборг, Калифорнийска технологическа институдай физикын профессор Д. Андерсон, Станфордско университедэй биохимиин кафедрын хүтэлбэрилэгшэ А. Корнберг, Калифорнийска технологическа институдай химиин профессор Л. Лаулинг, Колумбийска университедэй физикын профессор И. Раби, биохимиин профессор А. Женг-Георгий, медицинын профессор С. В. Шман гэгшэд Америкын эрдэмтэдэй мэдүүлгэдэ гараа табинхай.

Нобелевско шангай Америкын бусад лауреадууд энэ мэдүүлгэдэ гараа табиха хүсэлтэй байгаа. Гэбэшье тэдэнэй ниитын тушаал зэргэ энээндэнь һаалта хэнэ. Нобелевско шангай нэгэшье лауреат энэ мэдүүлгэ буруу гэжэ хэлээгүй гээд Америкын лауреадуудай түлөөлэгшэ И. Раби мүнөөдэр мэдүүлбэ.

Сарит Танарат: Хрущев үнэн зүрхэнһөө эб найрамдал тогтоохо хүсэлтэй

БАНГКОК, августын 15. (ТАСС). «Хрущев һайн һайхан һанал бодолтой, үнэн зүрхэнһөө эб найрамдал тогтоохо хүсэлтэй гээд бидэнэр бодонобди. Туршалгануудые хорихо тухай Москвагай хэлсээ баталалга энээниинь тодоор гэршэлнэ» гэжэ Таиландын премьер-министр Сарит Танарат совет элшэн сайд А. Н. Николаевтай хөөрэлдэхэдөө мүнөөдэр мэдүүлбэ. Таиландын хүтэлбэрилэгшэд, Таиландын арад зоншье иимэ һаналтай гэжэ Сарит Танарат үргэлжэлүүлбэ.

Советскэ Союзай оролдолго гаргадагтань бүхы дэлхэйн оронууд, илангаяа багахан оронууд, тэрэ тоодо Таиланд баяр хүргэнэ.

Урда Вьетнамай арадай-сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй амжалта

ХАНОЙ, августын 14. (ТАСС). Урда Вьетнамай «Сүлөөрэлгэ» радиостанциин, тэндэхи радиогой мэдээсэлые баримта болгон, тусхай дамжуулга хэгдэбэ. Урда Вьетнамай арадай-сүлөөрэлгын хүсэнүүд һүүлэй үедэ тэмсэлдээ амжалта туйлаа гэжэ тэндэнь заагдана.

Арадай-сүлөөрэлгын хүсэнүүд Тху-Дау провинцида правительственна сэрэгүүдэй батальониие июлиин 22-то бута сохибо. Тиигэжэ зуу тухай хүн алуулаа, 50 хүн шархатаа. Урда Вьетнамай патриодууд Ка-На гэдэг нютагта оршодог концентрационно лагерьта добтолоод, 14 харуулшадые алаһан байна.

Као-Ланда правительственна сэрэгүүдэй ротын хамгаалжа байһан постые патриодууд июлиин 27-до эзэмдэн абаба. Эзэмдэхэ үедэнь дайсадай 50 гаран солдадууд алуулаа.

Урда Вьетнамай патриодууд правительственна сэрэгүүдэй автоколонно Биен-Хоа провинцида эзэмдэжэ, 27 солдадуудые алаа, шархатуулаа.

ФУТБОЛ

6:2 ТООТОЙГООР ДҮҮРЭЭ

Россин Федерациин табадахи зонын футболистнуудай дунда үнгэргэгдэжэ байгаа мүрысөөнэй ээлжээтэ уулзалга уржадэр болоо. Манай «Байкал» команда Прокопьевск городой «Шахтер» бүлгэмэй футболистнуудтай наадаба. Айлшаднай «Б» классай мастернуудтай наадажа эхилһээр хоёрдохи жэлынь. Тиибэшье, хабарһаа хойшо наадахадаа яһала һайн үрэ дүн туйлажа ябатараа, хойно хойноһоонь таба дахин шүүгдэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэл манай команда 1:0 тоотойгоор шүүгдэшье һаа, эдэнэртээ айлшалхадаа 2:0 тоотойгоор хоёр удаа (нэгэ наадаиинь энэ жэлэй) шүүгдэшоо һэн...

Нааданшье эхилжэ, футболистнууд хоёр талаһаа урагшаа сүмэрэн ороно. Талмайн тэг дундаһаа бүмбэгээ абаһан улаан-үдынхид бэе бэедэ дамжуулалсажа ябаад, айлшадайнгаа воротада хүрэжэ ерэнэ. Нүхэдэйнгөө дамжуулһан бүмбэгэ абаһан Ершов тэрэнээ эршэтэйхэнээр сохижо, түрүүшын тоо нээбэ. «Байкал» бүлгэмэй добтологшод айлшадтаа урагшаа сүмэрэн орохо забда зали үгэнгүй, шадал зэргээрээ, гоё һайхан наада эмхидхэнэ. Нааданай эхилһээр оройдоо арба нэгэдэхи минутын ябажа байхада, манай добтологшо Ирдынчеев хоёрдохи бүмбэгээ бэлэглэжэрхёо...

17 минута. Улаан-Үдын добтологшод гурбадахи бүмбэгээ нааданай эхилһээр иимэ сагай үнгэрөөд байхада сохижо оруулаа. Айлшадшье харюугай бүмбэгэ сохихоор хэдэн удаа улаан-үдынхидэй урдаһаа добтолно. Манай хамгаалагшад Гаврилов, Котельников, вратарь Кучерук гэгшэд ерэһэн лэ бүмбэгэ гэдэргэнь сохижо байгаад, шадамар бэрхээр наадана. Нааданай түрүүшын хахад 3:0 тоотойгоор дүүрэжэ, эдэнэрнай амаралтада гарана.

...Хоёрдохи хахад. Баһал шанга шанга добтололсоон эхилжэ, харагшадаа баясуулна. Илангаяа, айлшаднай ехэл эбтэй зэтэйгээр наадаяа эмхидхэжэ, «Байкалай» воротада оло дахин дүтэлнэ. Нэгэ тиимэ добтолгын болоходо, айлшадай добтологшо Холявко нүхэдэйнгөө дамжуулһан бүмбэгэ эршэтэйхэнээр сохижо, түрүүшын тоо нээбэ. Талмайн тэг дундаһаа бүмбэгэ абаад, Ирдынчеев гансаараа урагшань сохи сохиһоор сэхэ айлшадайнгаа вратариин урда ерэмсээрээ, баруун урда углуу руу ябуулжархина. Бүмбэгын урдаһаа харайжа гараһан вратарь Козадуб тэрэнээ барижа үрдингүй алдажархёо. «Байкалай» футболистнууд энэ үдэр хэзээ хэзээнэйхиһээ шадамар бэрхээр добтолоо. Добтологшо Комаров нааданай эхилһээр 16 минута болоод байхада табадахи, 38-дахи минутада Ершов зургаадахи бүмбэгэ сохиһон байна. Айлшадай добтологшод нааданай дүүрэтэр үшөө нэгэ бүмбэгэ сохихо аргатай байгаа. Тиигэжэ энэ һонирхолтой уулзалгамнай 6:2 тоотойгоор дүүрэжэ, Улаан-Үдын команда ... ко өөртөө бэшүүлбэ. Манай ... листнууд мүнөөдэр наадаһан ... залга бүхэнөө үнгэргөө һа... олон очкотой болохо һэм? ... энэ гуримаа алдангүй наада... гээд һанагдана.

Удаадахи уулзалга ... 20-до болохо. Айлшаар ман... но соогоо түрүүлжэ ябаһан ... лай «Темп» команда ерэх... хой.

Б. Цырем...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үды... логшод айлшадай воротагай ...

Л. Хайдуровай ...

Редактор
Ц. О. ОЧИ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан... улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. р...тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—2... отделов: сельскохозяйственного производства и парт... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и па...ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологиче... —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсе...ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перевод... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00501. Зак. № 1453.